

Hatodik kiadás
(magyar nyelven harmadik).

A nemi élet titkai s veszélyei.

Értekezések a nemzés és nemi betegségekről, az utóbbiak óv- és gyógy módjaival. 616 (6-12)

Függelékkel a bujakói ragályzáról és Dr. Rodet, lyoni orvos ragályelleni legbiztosb óvszeréről.

A férfi és nő ivarszervei bonczati ábráival. Ara: 1 ujfórint.

Postán megküldve 10 kral több utánvétellel 40 kral több.

Megrendelhető szerzőtől következő cím alatt:

Dr. Eiber V. P.
Pesten, József-utca 66-ik számú saját házában.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4-ik szám), megjelennek és minden híteles könyvtárnál kaphatók

Adomák és jellemvonások a forradalom és honvéd-életből.
(8-rét 192 lap) fuze 80 krajczár.

Köztudomás.

BÁRON TESTVÉREK

bank- és pénzváltó-üzlete Pesten,
legutányosabb áron

veszi az új magyarországi jelzalogos szőlő-váltási kötvényeket.

728 (8-3)

Farsangi cikkek

ajánlják

KERTÉSZ ÉS EISERT

Pesten, Dorottya-utca 2. sz., a „magyar király” című szállodával szemközt.

Báli legyezők.
Legújabb párisiak, változatos kiállításban 1 ft. 20 krtól kezdve 30 ftig.

Fallegyezők simák és áttörtök 35 krtól 2 ftig, selyem részekkel és füstökkel díszítve: 2 ft. 20 krtól 10 ftig, mely utóbbiakból az idén különösen új és ajánlandó nemek jelentek meg tuncosok és kisérő hűgylek számára, valamint különönmű álarcszáltszerekhez illő is. Nagy kedveltségnek örvendnek az idén az új:

Legyező-borgok.
díszesen broncból készülvő s láncosokkal ellátva, melyekre a legyezők tánc közben felfüggeszthetők, kiállításukhoz képest 85 kr. — 3 ftig darabja.

Alarczok.
Gyermek alarczok 10 kr. — 50 krig.
Közönségesek urak és hölgyek számára 15 kr. — 1 ftig.
Eredeti torzképek, állatfejek stb. 30 krtól 4 ftig. Domino-alarczok sodronyból, selyem, atlasz és bársonyból 40 krtól 2 ft. 50 krig.
Brilliant alarczok igen könnyűk és kedveltek 1 ft. 20 krtól 3 ftig.
Tréfás pléh-orkok 15-— 50 krig.

Ékezetek.
hölgyek és urak részére, legújabb ízlemben acél, teknősbékahej, elefántcsont, kristály, csmiol, jet, doblé or, utánzott gyémántok, utánzott korallgyöngyökből stb. készülvő és nevezetesen:

Ekszer-készletek, összehangzó izlésű mell-tűt és fülgyököket tartalmazók 75 krtól 30 ftig, melltűk (troclok) 10 krtól 10 ftig, legújabb hajdíszek Chignon bog-lárok és fésűk 35 krtól 10 ftig, nyak-ékek 10 ftig, ingelő- és ingul-gombok készletekben is 5 krtól 7 ft. 50 krig, schawl és nyakkendők 10 krtól 5 ftig, medaillonok 20 krtól 5 ftig, óra-láncok 10 krtól 6 ftig, szinbúz és alarcz-os ékszer.

Levélbeli megrendelések különös figyelemmel és gyorsan eszközöl-
tetnek, kerjük azonban a küldendő tárgy arának közelítő meghatá-
rozását. Meg nem felelő tárgyak visszavetnek. 727 (2-3)

Kilian György m. kir. egy. könyvkereskedésnek bizományában, Pesten, váci utca, Drasche-féle házában, megjelent:

FÖLDMÉRTAN

kézikönyv, műegyetemi, erdészeti és más rekon intézetek előadására és mérnöki használatra, különös tekintettel hazai viszonyainkra.

Írta 725 (2-2)

KRUSPÉR ISTVÁN.
a budai kir. József műegyetemen a gyakorlati mértan és felső geodasia tanára.

XVI. könyomatu táblával. — Ára 7 ft.

Fűszerkereskedés megnyitás.

Van szereném ezen a t. cz. közönségnek tudomására hozni, miszerint a B. és J. cég alatti fűszerkereskedést átvettem, melyet egyáltalában friss árukkal ellátván, ezentul is főfeladatomnak tekintendem, a t. cz. közön-
ség becses bizalmát jó, olcsó és pontos kiszolgáltatás által kiérdemelni.
Enek következtében ajánlani

5 font jofele s tisztalésű kávé csak 2 ft. 80 kr.

5 font

Portorico-kávé . . . 3 ft. 40 kr. Plant-Clylon-kávé . . . 4 ft. 20 kr.
Arany-Java-kávé . . . 3 „ 80 „ Cuba-kávé egész finom 4 „ 40 „
Laguayra-kávé . . . 4 „ — „ Gyöngy-kávé egész fin. 4 „ 50 „

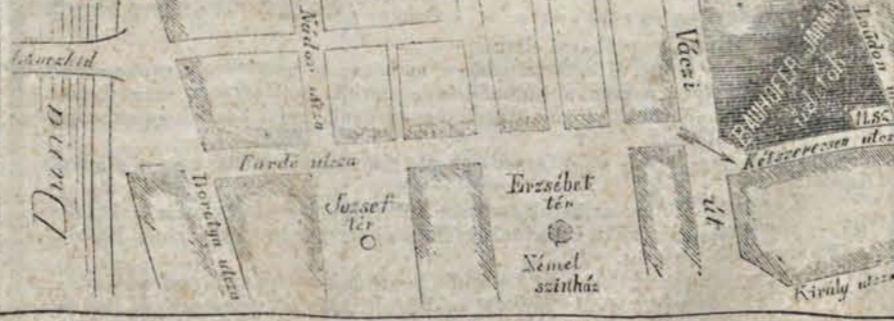
továbbá:

Cukor, brazilai-rhum egy pint 1 ft., legfinomabb jamaikai-rhum, Pecco-virág- és Souchong-thea, sardinák, mustár és sajt-félék a legutányosb áron kaphatók Pesten,

Jármay Arminnál
(ezelőtt Bauhofer és Jármay.)
a két szercesen- és Laudon-utca szögletén, 11-dik szám alatt

Vidéki megrendelések a pénzoszeg beküldése vagy utánvét mellett a leg-
gyorsabbán eszkozöltetnek. 717 (7-12)

**A t. cz. vidéki közönségnek! Üzletem könnyebb feltalá-
lása tekintetéből szolgáljon tájékozással az itt lenyomott tájrajz,
mely a tánczshidtól veszi kiindulási pontját!**

Hirdetés.

Hat vizimalom bérletéhez egy jóra való szakavatott társ kereste-
tik, levélben vagy személyesen is értekezni lehet **Francsek Pál**
bérivel,
730 (2-2)

Kiadó-tulajdonos **Heckenast Gusztáv.** — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1870 (egyetem-utca 4-ik szám alatt).

6-ik szám. Tizenhetedik évfolyam.

Vasárnapi Ujság.

Pest, február 6-án 1870.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Félre 5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy négyezer haszabzott petit sor, vagy annak helye, egyszeri ígdtásnál 10 krajczárba; háromszor- vagy többszöri ígdtásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdteményeket elfogad Bésben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile No. 9. — Bélyeg-díj, külön minden ígdtás után 30 ujkraczár.

Rochefort Henrik.

Oly férfit mutatunk be olvasóinknak, kiről egy idő óta az egész világ beszél, s kit Franciaországban az uralkodó hatalomra nézve féltelmessé maga az uralkodó hatalom tett. Tapasztalásból tudjuk mi is, hogy az absolut kormányok az árnyéktól is félnék, mint a kit a rozslakiismeret bánt. Ilyen árnyék volt ugy szolván Rochefort másfél évvel ezelőtt, midőn éles humorát és satyri-
kus tehetségét, mely addig az élzlapokban és ujdonsági rovatokban nagyrészt a társadalmi téren mozgott, a politikai térre vitte át. A kormány kezdte üldözni, s rövid idő alatt nagy emberré tette a francia nép szemében.

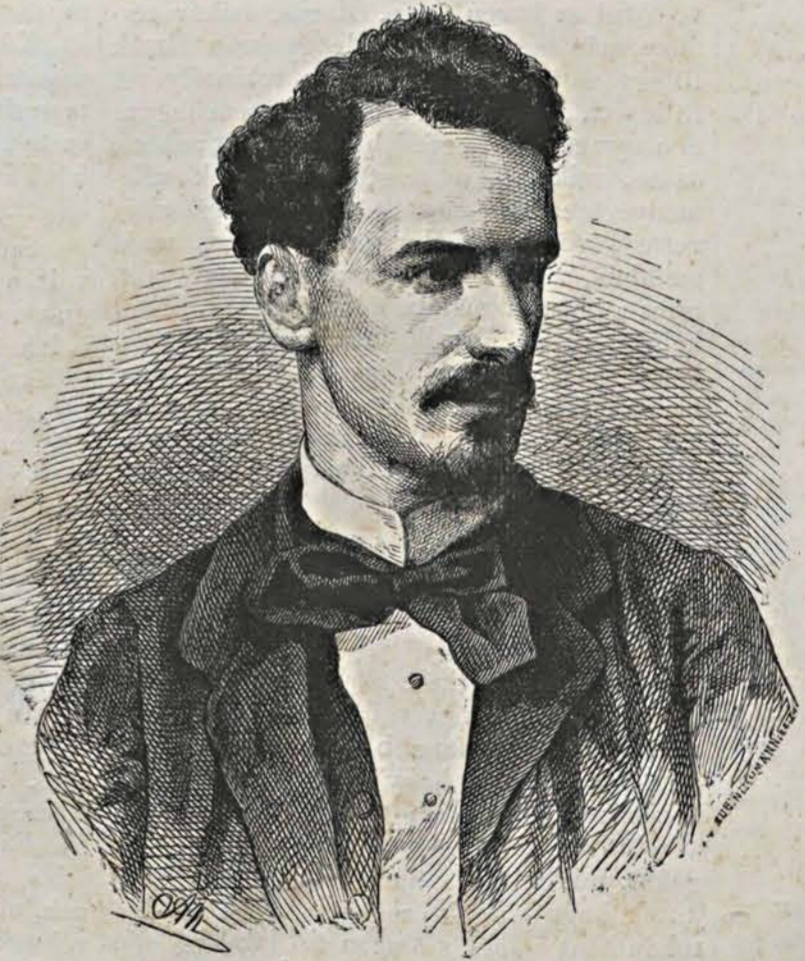
Rochefort 1830-ban született. Atyja marquis volt, s ő is visel-
hetné a grófi címet, de nem viseli. Ifjabb koráról kevés bizonyos adatunk van; azt mondják, hogy nem volt mindig olyan demokrata és köztársasági, mint most, s az orleanistákkal tartott. Azt is mondják, hogy az ötvenes években a jelenlegi kormány szolgálá-
tában állott, még pedig Haussmann mellett, kit később annyit ostorozott tollával. Mint író néhány évvel ezelőtt a „Charivari” című élzlapban, s a „Figaro”-ban, a párisiak el kedvence lapjában, kezdett fölteni, s irt néhány apró vigjátékot is. Hanem Ville-
messant a „Figaro” szerkesztője, kinek elve senkivel sem rontani el a barátságot, s ki különben mindegyik párt kedvére tart munkatársakat, kénytelen volt Roche-
fortot munkatársai sorából elbo-
sátani, mint mondják, a kormány kívánatára, mert a kormány ész-
revette, hogy abban, a mit Rochefort ír, a közönség a sorok közt is olvas, s e tekintetben Rochefort különös ügyességet fejtett ki a császári család ellen intézett gúnyolódásainak elburkolására.

Midőn 1868-ban az új sajtó-törvény élet-
belépett, mely szerint arra, hogy valaki lapot indítson, nem volt többé szükséges a kormány engedélye, Rochefort elhatározta, hogy maga ad ki lapot. Meg is indította a „Lanterne”-t (Lámpás), melyhez munkatárs-
fortot három évre és 30,000 frank bírságra, de mielőtt elfogták volna, menekült Brüsszelbe. Itt folytatta lapját, s ő és barátjai minden szám Franciaországba becsempészé-
sére valami új módot találtak ki, mig végre a belga kormány is felmondta a vendégsze-
retet, s a „Lanterne” megszűnt, hanem Rochefort látogatására ezeken ezeken jöttek Brüsszelbe, s a mit meg nem irhatott, elmondta szóval, s Rochefort a párisi nép bálványa lett.

A mult évi általános választások alkalmával Páris egyik kerületében Jules Favre ellen léptették fel, s ez hiba volt, mert a közönség józanabb része még sem tekintette méltónak arra, hogy Favre-val mérkőzzék. Meg is bukott, de miután Gambetta, kit Páris első kerülete és Lyon városa is megválasztott, az utóbbi megbízatást fogadta el, s az előbbiről lemondott, a pótválasztás alkalmával Rochefort nagy többséggel választatott meg a mérsékeltbb Carnot ellenében.

A kormány, s illetoleg a császár, birt annyi tapintattal, hogy szabadon engedte visszajöni Franciaországba Rochefortot, ki részt is vett a választási mozgalmakban, bár ez idő alatt a dicső, melylyel a nép körülvette, kezdett már homályosulni. Nem volt szónok, s az első napokban alig volt képes néhány szót elmondani választói előtt, kik pedig folyvást szóra készítették. Az esküt, melyet törvény szerint Franciaországban minden képviselőjelölt köteles letenni, letette ő is, bár ez az eskü hűségre kötelez a császár és alkotmány iránt; de Rochefort, midőn e miatt kérdőre vonták, azt mon-
dotta, hogy letesz ő még tíz esküt is, ha akarják, s meg fogja tartani ugy, mint Napoleon Lajos megtartotta azt az esküt, melyet 1848-ban az alkotmányra és köz-
társaságra tett.

Rochefort helyet foglalt a törvényhozótestületben, s szöltt is már néhányszor. Első nyilatkozatai higgadtak és parlamentarisk voltak, hanem azóta már többször kitört belőle a „Lanterne”-szerkesztője, s ha csak lehet, igyekezik választói legfőbb kívánatának eleget tenni, s sértegeti a császárt. A mult év vége felé politikai napilapot indított „Marseillaise” cím alatt, melynek, okulva „Lanterne” példáján, egy ideig békét hagyott a kormány, bár folyton izgatott s

ROCHEFORT HENRIK.

nevezetesen az adó megtagadására szólította fel a népet. A jelenlegi dynastia és kormány bukásáról úgy beszélt, mintha az már holnap következne be, s ígért mindent az esetre, ha ők lesznek az urak. A jelen év január 10-kén történt azonban, hogy a császári család egy tagja, Bonaparte Péter megölte Noir Vikort, a „Marseillaise“ egyik munkatársát, mely esemény részleteit olvasóink már ismerik. A „Marseillaise“ január 12-ki számában erre egy cikk jelent meg, mely már nyílt lázadásra, fegyverforgásra szólítja fel a népet s határt nem ismer a császári szidalmazásában. A főállamügyész Rochefort kiadatását kérte a törvényhozó testületől, s miután az új kormány, mely a parlament nagy többségét bírja, kabinet-kérdést csinált a dologból, ki is adták s Rochefort ismét el van itélve 6 hónapi fogságra és 3000 frank pénzbírságra. Elítélésére nem idézett elő eddig komoly zavarokat, mit részben annak lehet tulajdonítani, hogy a kormány nagy mérséklettel, a lehető legkisebb büntetést kérte reá az államügyész által; részben pedig annak is, hogy Rochefort sokat veszített már befolyásából. Rochefort valóban nem is bír olyhivatással az államférfi szereplésre, mint a milyennel pártja felruházni szeretné, s nagyobbn hírre, mint a mennyit érdemelt, csak a rendkívüli körülmények által tett szert. Igazgató, s mint ilyen talán még fog is szerepelni, de kormányozni és egy nagyobb mozgalmat erős kézzel vezetni aligha lesz képes. Élő példa azonban minden kormányra akar nézve, hogy miképpen nem kell az emberek félelmesekek tenni azzal, hogy tulságos fontosságot tulajdonítsanak nekik.

Arca és alakja rokonszenves, s a magánéletben sokkal szelidebb ember, mintsem képzelnék, bár, mint minden párisi hírlapíróknak, neki is voltak párbjai. Egészsége az utóbbi izgalmas napokban sokat szenvedett, s barátjai nincsenek minden aggodalom nélkül.

H. A.

Szellemi toborzó.

(Póráz, decemberben, 1849.)

Vachott Sándor költeményeiből.

Egy kopott domb, vélhetnéd
Rosz vakand-túrának,
Látszik réjje szögletén
N. N. városának.
A oskály domb üregén
Többen osztakoztak;
Benne szép huszárúak
Negyvenen nyugosznak.
Mind osztatlan vettek el;
Kik által s mi eselle?
A patak kö szíjlon
Nem beszél azt el.
Még az írástudók sem
Voltanak hű örök,
Egyedül a népege
Szól így felőlök:
Már midőn rég elhuzák
Estve a haragszót,
Föld alól kikelnek ők,
S járják a toborzót.
Vigan járják, gyönyörűn
Pong a sarkantyúok!
Egy bogár sem dong ekkor,
Hallgat a kis szunyog.
Köröskörül gyolcsinges
Pörlegények állnak,
S cisó szóra örömet
Csapnak fel huszárnak.
S vége csak aktor szakad
A víg toborzónak,
Már midőn a kakasok
Virradóra szólnak.
Ekkor ők mind negyvenen
Ismét siba szállnak,
És pihennek lebelén.
A hősi halálnak.

Tamás, a nagy.

— Nagyon sok ember életrajza, elbeszélés formában. —

Irtta KAZÁR EMIL.

Akármi baj történt a szegfű-utczában, rögtön Izsák Tamás elé terjesztették, mert abban az utczában senkinek sem volt oly nagy tekintélye, mint neki, daczára: hogy ott lakott egy jogtudor, egy képviselő, egy gőzhajó-kapitány s vagy tizen az ugynevezett értelmiségből. Izsák Tamás pedig mindössze is városi tisztviselő volt. A szegfű-utczában mindenki tűzbe merete volna tenni kezét arra, hogy Izsák Tamás böles, nagytudományú és tapasztalatu férfiú.

Nagy ember volt, és születése napján, neve napján mindig oly meglepetésben részesült, miből kitűnt, hogy a szegfű-utca Izsák Tamást tenyerén hordozza. Izsák Tamás, mielőtt befordult a szegfű-utca sarkán, birodalmában volt, melynek gyalázatos kövételét katonás léptekkel, emelt fővel, s általában oly magatartással ment végig, melyet méltóságjeljesnek lehet nevezni. A tisztelt férfit jobbról is, balról is köszöntötték, a gyermekek elébe futtak, kezét csókoltak neki, az öreg asszonyok egészsége felől kérdezősködtek. Az egész szegfű-utca bizonyítja, hogy Izsák Tamás a tisztelet számíttalan nyilvánulása közt is mindig megmaradt annak, a minek ismerték: komoly és méltóságjeljes férfiúnak.

Abban az utczában soha sem volt családi ünnep, hogy Izsák Tamást meg ne hitták volna, s ő megjelent szeretett alattvalói közt, komolyan és fenségesen, kegyteljesen és jó átvággyal. Mindig az asztalfőhöz ültették, minden ételt ő érintett először. Nagy kitüntetés volt mellette ülni. Ha beszélt, mindenki hallgatott; ha hallgatott, mások csak sutogva beszéltek. Ritkán adott valakinek igazat, s a szegfű-utca lakói ebből következtették, hogy mennyire fölöttük áll Tamás ur.

Különbön öreges és búskomoly ember volt, tul az ötven éven. Magas, szikár termete már megörnyedt, de gyakran látták fölegyenesülni, midőn egész tekintélyével föllépett. Éles vonású arczát soha sem hagyta el a nyugalom. Legfeljebb homlokát redőzte össze, mikor — a szegfű-utczabeliek véleménye szerint — a méltóság egész glóriája vette körül fejét. Hangja majd éles, majd mélabús, majd komoly, majd csengő volt, mint a hogy a mondandók kívánták. Látni kellett volna Tamás urat, midőn mellén keresztbe téve karjait, így szólt: „Barátim, szomszédaim, rám hallgassanak!“ Lehetetlen volt rá nem hallgatni. Hosszu kabátban járt, s minden másodnapban borotválkozott.

Ha új lakos ment a szegfű-utczába, azonnal megkérdezték tőle: ismeri-e Izsák Tamás urat? Aztán lelkére kötötték a tiszteletet és becsülést.

Az utca a „fekete szegfűhöz“ czimzett borháztól nyerte nevét, és a csaplóros Izsák Tamás leghatáratalanabb tisztelői közé tartozott. Dicskedett, hogy Tamás ur vele legbizalmasabb, s nem egyszer mondott el a többieknek — nagy titokban — oly dolgokat, mikből azok arra a meggyőződésre jöttek, hogy a derék öreg ural nagyon mostohán bánt a sors, s ő azon férfiak közé tartozik, kik szilárd jelleműeknek lettek dicsteljes, de szerencsétlen áldozatai.

— Uraim! — kiáltott fel nem egyszer a „fekete szegfű“ — jeles és kitűnő tehetségű van szó, kit végtelen egyszerűségében a világ nem ismer, s ki ellen a sors összeesküdütt. Uraim, azért adjuk meg neki a kellő tiszteletet. Szomszéd, őrítsen velem poharat

Tamás ur egészségére! Mondhatom önöknek uraim, hogy Tamás urban miniszter veszett el. Minő éleslátás, mily gyors felfogás, mennyi higgadság! És tegyük hozzá, uraim, hogy mennyi jellemzilárság! Azt is tegyük hozzá, hogy mily igénytelenség! Uraim, ha az ember egyszer tért nyer — nos, uraim, akkor meg fogja látni a világot, hogy ki ez az Izsák Tamás.

Ily lelkesülten beszéltek Izsák Tamásról a szegfű-utczában mindenütt.

A kitűnő férfi minden üres idejét, mely hivatalos teendői mellett maradt, „övéi“ körében töltötte, mint barátait és tisztelőit szokta nevezni. Kétségtelen, hogy a jeles férfiúnak világos tudata volt ama nagy tiszteletről, melyet a szegfű-utczában kivívott magának.

És ezek daczára Izsák Tamás, a higgadt és böles férfiú, szerencsétlen ember volt, mardos skorpiókájá szívében. Egy elkapott, de találó hasonlattal azt mondhatjuk felőle: hóval fedett vulkán volt. Keble forrongott, égett!

Egy lélekbuvár rögtön gondolkozóba eshetett volna, ha látja Izsák Tamás elborult arczát, és hallja, midőn búsan fölkiált: „Uraim, szomszédaim! én a sors üldözöttje vagyok. Uraim, barátaim, én eltevesztettem életpályámat!“ De ily értelmes lélekbuvár nem volt Izsák Tamás környezetében. Tanulmányos fölkiáltásai — melyek gyakoriak voltak, — mindössze még rejtelmesebbé tették őt, s azt eredményezték, hogy ha valamelyik tisztelőjének fiacskája sokat faricsgált, a gondos szülők így szóltak: „a fiut ácsnak, asztalosnak vagy bodnárnak kell adni, nehogy eltéveszse életpályáját.“

Tamás, a szegfű-utcai nagyság, ki valószínű uralkodója a szomszédoknak, máshol mindenütt a legalázatosabb férfiú volt. Félt szólni, óvakodott véleményt mondani, és helyeselt mindent. De a hol nem ismerték, ott újra fölemelte fejét. Azonban csak egy jó ismerős kellett, és Tamás meg volt semmisülve.

Két életet élt. Egyiket a szegfű-utczában, másikat a nagyvilágban, hol együgyű, hátramaradt embernek tartották. Nagyon természetes, hogy az előbbi terrenumot tartotta hazájának, s ez utóbbiba csak remegéssel lépett. Ezt az utóbbit gyűlölte is.

Szűk iroda-szobájában sokszor egyedül volt, s tisztviselő társai rábízák még a maguk munkáját is, mert Tamás ural maradt és lehetett volna röptében fogatni. Ilyenkor rejtett érzelmei gyakran kitörték. Homlokán megjelentek a vészjeljes felhők, sokkal félelmesebben, mint övéi láthaták a legválságosabb pillanatokban is. Szemei szikrárt löveltek volna a haragot, ha ugyan a szemeknek meg volna e salétromszzerű természetük.

— Nyomorultak, kik nyakamba vetitek az igát! Én ismerem tréfáitok aljas indokait, értem elzeitekét. Elbizakodott pöffszkedők, juttan mi vagytok ti? Egy-két évvel tovább jártatok iskolába. De ha én nekem engedi a sors, hogy tanulhassak, ma lábaim előtt fetrengnétek. Jobb módban születtek, mint én. Ez az egész. Születtem volna csak én jobb módban, cselédeim is különbek lennének, mint ti! Lelkemre, most sem cserélek veletek. Nem tudok versenyezni szilaj nyelvetekkel, nem tudok úgy mozogni, mint ti, de természetesen eszemet mindnyájan irigylik. Beszéljétek, tegyetek akármit is, azért mégis csak nekem van igazam.

Ily felháborodások után még magasabba emelte fejét, ha egy szegény ügyes-bajos ember lépett az irodába, és még kevésbé fordult be a szegfű-utczába. Ilyenkor egész

felsőbbségét érezte. Zsarnok volt, s a szegfű-utczabeliek félelmes tisztelettel emelgették előtte fövegeiket, s hallgatták kemény szavait, melyeket a világ, a sors és gyakran egyes szegfű-utczabeli ellen is intézett.

Izsák Tamás tehát boldogtalan ember volt, eltelve nagyravágyással, és küzdve, egyetlen utcát kivéve, az egész világgal, mely utjában állt becsvágyának. Kétségbejött helyzet, mely azonban a nagyságok történetében épen nem ritka.

Tamás, a mi nagy férfunk, arról is meg volt győződve, hogy szegfű-utczabeli alattvalói képtelenek őt akár tudományos, akár vallásos, akár társadalmi, akár pedig politikai forradalom által odaemelni a világban, hol a hírlapírók észreveszik, s a történelem figyelmébe ajánlják. Nagyravágyása lánczokkal született, s le volt kötve. Tamás hasonlított a teknősbékához, mely mindig a magasba néz, de képtelen oda repülni.

Sorsán semmi sem változott születésétől kezdve. Apja szegény asztalos volt, Tamás szegény városi tisztviselő lett 450 forint fizetéssel és semmi mellékjövdelemmel. Látni lehet, hogy becsvágya már igen zsenge korában kitört s elterelte őt a gyalulópadtól. Kétségkívül ritka szellemi képességeinek folytonos sugdosásai tartották őt vissza, hogy az iskolai vizontagságok daczára (melyekbe burkolva csak az ádáz sors kezdte meg kísértésit), megmaradt a kitűzött ösvényen. A fiatal Tamás jól ismerte nagy Napoleon modását: „mindenki saját sorsának kovácsa.“ E jelgét írta könyveire, s e jelgével jelölve nyomtatott egyszer száz iv levélpapírost. De mindenféle mostoha körülmény — melyekről Tamás oly bőven tud beszélni — megakadályozták e kitűnő lélek emelkedését, s a kitűnő lélek hűvelve arra lett kárhóztatva, hogy saját fentartására ostoba irkafirkákat másolgasson, végre pedig egy szűk iroda fenyőfa asztalához lánczoltatt, hol Tamás átérte Prometheus minden kinszenvedését.

— Az én lellem rablánczokba van verve! — sohajtott sokszor a sorsüldözött kitűnő férfiú, midőn jobb karjára a damisz karmanlyút húzta föl, hogy kabátja ujját a tinta és íróasztal eshetőségei elől megvédje.

Lelkiismeretes és pontos tisztviselő volt, s társai annyira uralkodtak fölőtte, hogy a barátság czime alatt huzatták vele az igát. Tamás ritka éberséggel figyelte által mindig tudta, mikor társai berántották valamibe, de hallgatott és türt. Dolgozott más helyett is, ha annak hivatalon kívüli teendői voltak, vagy pedig mulatott. Még az irnokok is igénybe vették szívességét, s tánczvigalmokra az ő attiláját öltötték föl. Sokat tréfáltak vele. Ha vastag volt a tréfa, Tamás feldúzta orrát, három-négy napig mindenkire neheztelt. Senki sem kérlete meg, s végre az ötödik nap Tamás oly barátságos arccsal nyitott be az irodába, mintha semmi sem történt volna.

Izsák Tamás házas ember volt, hanem neje évek óta betegeskedett, s csak verőfényes napokon hagyta el szobáját. Összeaszott, rüt kis asszony volt a felesége, kinek ifjúkori bájairól azonban Tamás egész lelkesülten tudott beszélni. Gazdag leány is volt, de a mostoha sors tönkre tette családját, a betegség pedig elragadta szépségét és egészségét. Mindazáltal most is maga az áldás, — mint Tamás szokta mondani. A házasság egyéb-iránt gyümölcstelen volt, de a bölesek példájára, Tamás vigasztalta magát, a reményesség horgonyát a jövőbe vetvén.

(Folyt. köv.)

Miért volt Mátyás népszerű? s miért igazságos király?

3-ik mutatvány Jakab Elekné Kolozsvár története czimű korszoruzott pályaműből.

Kolozsvár története ragyogó vonásokat nyújt e nagy király jelleméhez, mikből népszerűségét és igazságos-voltát meg lehet ítélni. Hadd mondjak el néhányat.

Hogy az adott szóban bizó polgárokat rossz szándéku hitelezők rászedésétől megóvja, ime a kiváltság, mint biztosításukra adott. „Elébe járultak — ugymond a király — Szabó Ambrus kolozsvári bíró és Eppel Lőrincz esküdt polgár, s panaszosan adták elé maguk és összes polgártársaik nevében, hogy nekik az erdőntuli részkebeli nemes és más birtokos emberektől nagy bosszúságokat és károkat kell szenvedniök az által, hogy azok vásár alkalmával és máskor is közjök bemenvén, alku és egyezős szerzést áruikat hitelle és becsültsre megveszik, sokszor készpénzt is szoktak kölcsönözni, s mikor a fizetés ideje eljő, s a polgárok őket az iránt megszólítják, különböző nehézségek és akadályok gördítenek elé; hivatkoznak arra, hogy ők ország nemesei, s ha bárkiknek tartoznak, csak a nemesek törvényszékén kések s kötelesek megfelelni érte. Ezáltal a polgárok gyakran áruikat és pénzöket is elvesztik. Kérték azért ezek orvosoltatását. A király — ugymond — mindenekelőtt az igazság által indítatva, de tovább azért, hogy a szegény panaszló város polgárain segítsen, 1486 május 18-án Visegrádon kelt nyílt levelében megengedte: hogy jövendőben, ha valamely nemes vagy bármely más egyén Kolozsvár városában akár vásár utján, akár másképen adósságot csinál, s a fizetése felszólítatva, azt teljesíteni vonakodik, a hitelező ügyét vigye Bithori István ispánhoz és az erdőntuli részek vajdájához, a ki maga, vagy helyettese a hitelező első panaszos folyamodására idéztesse az adósságot maga elébe, s az ügyben az előadott és bizonyított panasz értelmében sommás és rövid ítélet utján az igazságot szolgálta ki, s a panaszlónak a ráruházott királyi tekintéllyel és saját jogi és bírói hatóságánál fogva szerezzen teljes elégtételt.“

Ime Mátyás királynak a tiszta adóssági ügy rövid perfolam utján elintézésére nézve adott királyi rendelete, a mi ezéltől szinte 400 évvel költ! Hasonlítsuk össze ezzel a mi bár legrövidebb lefolyásu jogügyünket, s az összehasonlítás előnye kérdésenkívül, a nagy király által behozott intézmény javára esik. . . . Menjünk tovább.

Kolozsvárnak kereskedelmi czikkeivel vámtomos ide-oda járhatási joga volt a király egész birodalmában. Sokan nem vették tekintetbe. A polgárság panaszolt, s a király kifejezetten megtagadta, hogy nyílt levelében, hogy tőlük kapu- és vásárvámtot senki ne vegyen, egyéb fizetésre se kényszerítsék őket, se áruikkal menő cselédoiket, s a ki teszi — így szól a király — örökségét és vámjogát veszti el, ha pedig a vajda, fő- vagy alispán nem teljesíti a királyi parancsát, becsületét s hivatalát.“ E parancs hangja és tartalma mutatta, hogy az nem félretétel, sem feledés, hanem megtartás és betöltés végett volt kibocsátva. A váradi káptalan mégis ellenkezőt tett, s az ott átmenő kolozsvári és más városok kereskedőitől szerföltött vámtot zsarolt. Buda, Pest, Székesfehérvár, Kassa, Szeben, Brassó, Kolozsvár, Beszterce és Segesvár városok a király előtt siralmasan panaszoltak. A király — ugymond 1467. jul. 6-kán Budán kelt parancslevelében — mint katolikus és kegyes fejedelemhez illik, békésen kívánta a felek közt az ügyet elintéztetni, még pedig, mint-hogy a fizetési mennyiségről a felek előmutatott irataiból megbizonyosodni nem lehetett, választott bíróság vagy vámtársabályozás — limitatio — által. De a káptalan ügyvédei oly vakmerők voltak, hogy sem egyezségrre, sem szabályozásra hajolni nem akartak. Akarván azért a király — a mint hogy avval uralkodói tiszténél fogva tartozik — az igazságtalanul elnyomottak terhé megkönnyíteni, s a perlekedésnek végét szakasztani, a királyi tanácsban levő egyháznagyok és országbírók egy-értelmű tanácsából az áruk azon cserelhetét, mely eddig Váradon volt, s melynek alkalmával ott a vásárvám — a tulságos vagyonszomj miatt — a panaszoló városok súlyos megterhelésével napról-napra mértékfelett megnöveltetett, onnan Debreczenbe, mint kereskedésre és árucserére minden tekintetben alkalmas mezővárosba áttétni végezte és határozta, megparancsolva az előszámlált városok polgáraikat és kereskedőiket, hogy örök

hűtlenség és minden javaik elvesztése büntetés terhe alatt mostantól kezdve áruikat som eladás és csere, sem lerakás végett Váradra vinni ne merészeljék, hanem vásárra és lerakásra szánt áruikat és kereskedési czikköiket szállítsák Debreczen mezővárosába.“

A káptalan ez sem hajtotta meg; ez a király egy 1477. május 6-án Tatán kelt parancsleveléből világosan látszik. Ugy emlékszik — így szól a király ebben, a budai préposthoz — hogy már három időhatárt tűzött ki a váradi káptalannak arra nézve, hogy a magyarországi és erdőntuli szabad kir. városok és közötté fenförgő vámfizetés dolgát illető kiváltságait mutassa elé, s ámbár ez ügyet már saját lekötötezésénél fogva elvesztette, mindazáltal mintegy ráadásul elhatározta — ugymond — hogy még ez előmutatásra egy időhatárt engedjen. A legszigorubbán parancsolja tehát emlitett prépostnak, hogy más parancsot nem várva, nevezett káptalan ezen királyi levelné fogva az ő nevében, mint személye képviselője intse meg, hogy a vámvételi jogot illető minden kiváltságait a következő Szentgyörgynapi nyolczados törvényszéken előmutassák, a prépost pedig azt haldadéknélküli lassa el és végezze be, s tegye bizonyossá a káptalan arról, hogy ha a kijelölt nyolczados törvényszéken igazságukat elő nem mutatják, sem a magyarországi, sem az erdőntuli városok lakosainak nem engedi, hogy az ő birtokaikban többé vámtot fizeszenek. S ha szinte a király valamely véletlenség miatt a mondott törvényszakasz megtartását el is halasztaná, a prépostnak kötelessége lesz az ügyet okvetetlen bevégezni, mert nem akarja, hogy a mondott város polgárai egyéb dolgöiket elhagyván, csak ezzel az ügyesbajos dologgal nyomorgattassanak.“ Erre a káptalan — mint a király megkegyelmező levelében írja — szívébe szállva, hozzá folyamodott, kijelentette, hogy a királyi parancs szerint kész mindarra, a mi jogos és tisztességes igazságát előmutatja, s jövendőre nézve a király, a főpapak és országnagyok által megállítandó igaz vámmal megelégszik. Es így a király megengesztelődött, városukat meglátogatta, vásár- és vámjogukat kegyelemből visszaszadta; azonban addig is, míg a szabályozás megtörtént volna, a vámszedést szigorú ellenőrzés alá vetvén, arról nyilvános jegyzéket vitetni parancsolt. Így bánt el Mátyás a papsággal, melynek egyébiránt jeles főrái iránt kitüntető jóindulattal s kegyellemmel volt.

Máskor ismét a szomszéd nagybirtokosokkal szemben vette oltalma alá a polgárokat. Nevezetes e tekintetben a szamosfalvi nemesekhez, különösen Erdélyi Istvánhoz és Győröfi Istvánhoz, a kolozsvári polgárok, lakók és egész közönség panaszos kérése következtében intézett parancslevele. Ebben eléje terjesztették, hogy a nevezett nemesek kitudja minő vakmerőségtől indítatva, a panaszló városiakat rut és szokatlan kifejezésekkel, bosszúsággal, bántalmazással és károkkal illetik, némelyiket közölök saját szántóföldjükhöz megverik, a másikat kifosztják, megint a másikat halálosan megebesítik elannyira, hogy többnyire kevesen merik közölök házukat és városukat miattuk elhagyni. Minthogy pedig — ugymond a király — ő azt hiszi, hogy mindezeket a mondott polgárok béketűrése és hallgató természete okozza, de hasonló bánást ő többé eltérni nem akar, ennél fogva nekik javallotta, intette őket, egyszermind pedig tartozó hűség engedelmességök kötelezése alatt megparancsolta, hogy hasonló boszantásoktól és háborgatásoktól ezutánra szüntsenek meg, s Kolozsvár polgáraival és közönségével békében és jó szomszédsgában éljenek; különben, ha azok önvédelmezése által, s az ellenök intézett bosszúságok visszautasítása közben netalán ők is megsértetnének, azt egyedül saját békétlenségöknek fogják tulajdonítani.“

E parancslevél eredetije nincs meg. A mit használtam, egy 1488-ban költ kolozsmonostori konvinti átirat. Mi okozta annak akkori felelevenítését, nem tudom. De a következő 1489-ik évben nov. 2. Budán költ egy oklevél némi világot vet rá. Ebben a király Dorogházi László királyi udvari írtólemestert, Theleddi István erdőntuli alvajdát és Zöld István nagybányai kamaraispánt nyomozó biztosoknak nevezte ki, s őket utasítván, hogy mivel Kolozsvár városi nagyobb részben, piaczi szentgyházával együtt szerezteszlenül leégett, s ezen rosznak minden alkalmatlansága és oka sok tekintetnél fogva szamosfalvi Mikola Ferenczot terhelj, meghagyja, hogy egy bizonyos

*) Látható az oklevél: CXXXVI. száma alatt.

*) Látható a CLVII. szám alatti oklevélben.

*) Látható P. 35 szám alatti oklevélben a városi levéltárban, oklevéltárunkban CLVI. sz. alatt.

*) Látható az oklevél: CLXXII. száma alatt.

*) Látható az oklevél: CXLIV. száma alatt.

határozott napra Kolozsvárra vagy más közel levő alkalmas helyre egyetértőleg jelenjenek meg, s a szomszéd nemeseket és nem-nemeseket s másokat, kiket azon dolog érdekel, egybehíván, s tőlük a szokott hitet és esküt bevoven kellő és törvényes nyomozást vigyenek végre, s ha nevezett Mikola Ferenczet és sórnnyű bűn végrehajtójának találják, szamosfalvi jóságába, a király e részben rájuk ruházott hatalmánál fogva, Kolozsvár városát azonnal örök jogon igazasságba adják, bárkik ellentmondása akadályul nem levén.⁶⁾

Az eredményről semmi további adat. Erre nézve a bővebbi nyomozás az ezutáni kutatások feladata. És itt csak annyit jegyzek meg, hogy az önvédelem mintegy utat nyitó királyi parancslelvél felelevenítése után híhetőknek látszik, hogy Kolozsvár és a szamosfalvi birtokosok közt a versenyes ujult erővel tört ki, boszu és viszály váltották fel egymást, a mi utoljára a város e nagy szerencsétlenségével végződött. Legyen ez, mint oklevélleg bebizonyított első égés, Kolozsvár történetébe a tény és indokai feletti sajnálkozás érzetének kifejezésével bejegyezve.

Ez égés után a piaci templom megújítván: ebből némelyek elegendő alap nélkül azt vonták ki, hogy azt Mátyás király építtette; másfelől a homlokzatra valószínűleg ekkor alkalmazott, de a reformációkor letördelt felirásból, — melyet magyarok Mátyás királyra vonatkozóan, a századok némely még akkor létezett betűkből itélve SAXONUM-nak olvastak a reformáció kezdetén a két elem között éles vita fejlődött, mit János Zsigmond, választott király 1568-ban határozván végképen előadását akkora hagyom fenn.

Alljon itt még a kolozsvári bíró története.

„Egy alkalommal Mátyás király hadseregével Erdélybe menvén — írja Heltai Gáspár — (Bánfi) Hunyadon sergétől titkon eltávozott, s paraszt-köntösbet Kolozsvárra bemenvé, ott fel s alá az utcában keringett. Azután a mézarszékbe ment, s ott a vágó-padra ülve, lábátogatva vizsgáldott. Ezzel szemben lakott a város birája, ki a város jobbágyaival tömördek tüzfát hozott volt be s a kolozsvári néppel felvágatván: a poroszok által

piacról a szegényebb sorsu népet a maga udvarába behajtatta, hogy azok a felvágott fát kazalba rakják. A poroszok a királyt is előlaltálván: „Jere te sima orru — mondá neki — hordj fát bíró uramnak.“ „Hány pénz adsz?“ kérdé a megszólított. „Ebet adok neked“ — lón a felelet, pálcájával jót húzott a válla közé, s elhajtá őt a bíró háza elibe a vágott fa mellé. Mikor oda ért, a bíró kö-

a bíró udvarában levő kazal fát, közötté megtá-
lálnak három hasábot, melyen az én nevem veres
krétával fel van írva, hozzák azokat ide; fogják
meg a bíró poroszloít és hozzák azokat is maguk-
kal előmbé.“

A darabontok futva-futának, meghányták az
uj kazal fát, két irott hasábot nemsokára megta-
láltak, s a királyhoz vivén, a király kérdezte a
bíró: „Hol vetted ezt a fát?“ A bíró megrémült s resz-
kotte mondá: „A jobbágyokkal hozattam.“ „Kicsoda
vágta fel?“ kérdé tovább a király. A bíró hallgatván
a tett kérdésre, a király megriasztotta s parancsolta,
hogy mondja meg. „A városbeli szegény nép
vágta fel“ — felelt a bíró. „Kicsoda vitte be az
udvarodba?“ kérdé ismét a király, s az egyik porosz-
lőhöz fordulván, s így szólott hozzá: „Lator! nézd
meg az orromat, sima-e az? Lator! — ismétlé a király — most is ég a hátam
jitésed miatt...“

„Ez monda a körü-
lötte levő uraknak: „Lássátok a nagy kegyetlensé-
get“ — és megbe-
szélé nekik az egész históriát.“

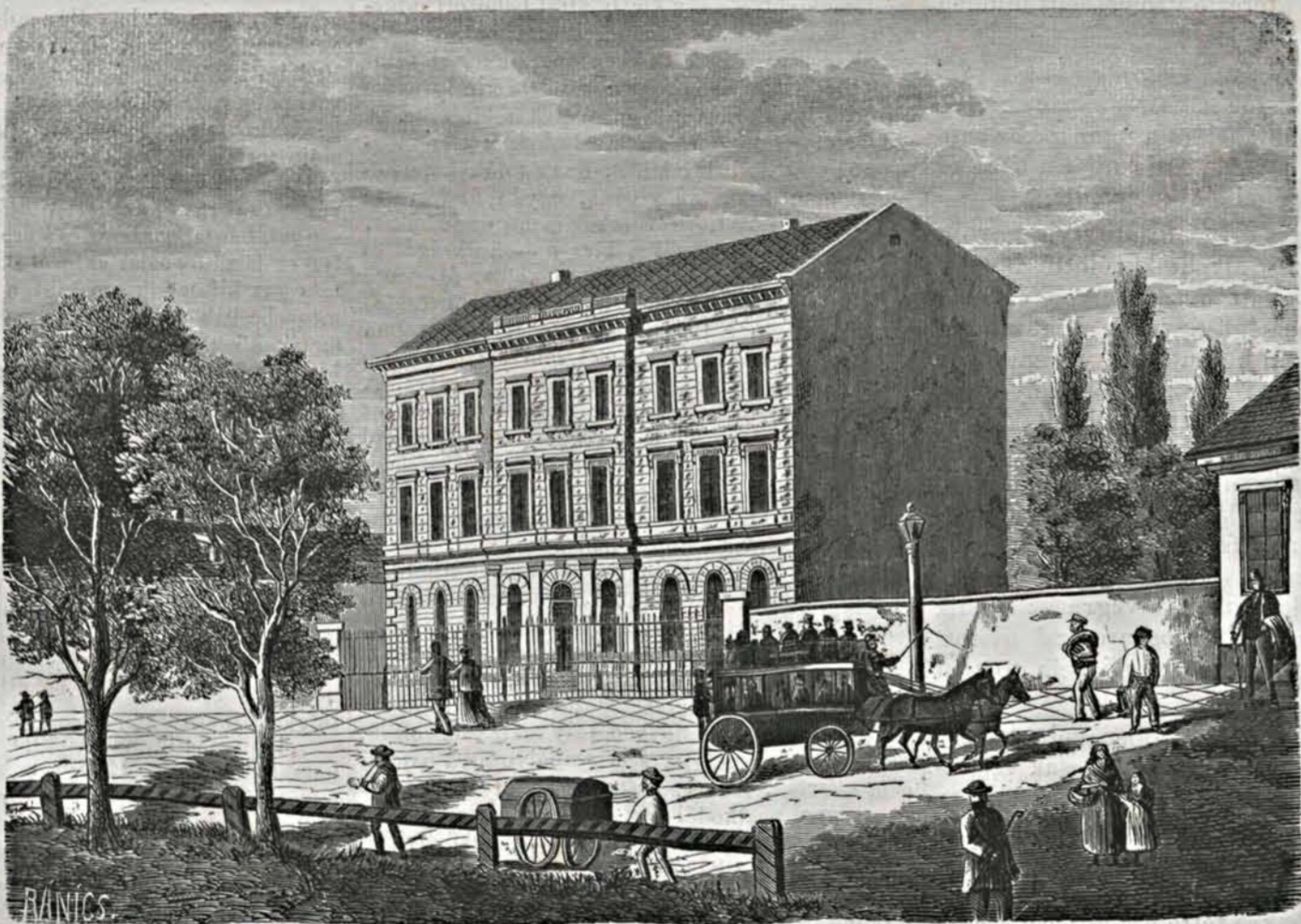
Ezután mondá a király a bírónak: „Te hamis
bíró! ebnek, kurva fiának mondál, és hogy a
fahordásért fizetést kívánok vala, meg akartad ké-
kíteni hátamat; e fát hátamon kelle behordanom,
ihol kezem írása rajta, meg nem tagadhatod. Mi
és a többi szent királyok nem jobbágyul adtak a
városoknak a szegény népet és falukat, hogy a
bírók és tanácsok rabul
birják azokat. Nem a ti jobbágyaitok ők,
hanem mindnyájan én jobbágyaim
vagytok, mint szintén ama-
zok a szegények is; s
minthogy ők együgyűek —
szegények! az ő gondvisel-
sőknek terheit ti rátok rak-
tuk, azért, hogy ők a vá-
rosoknak építésére segít-
ségül legyenek. Még a ne-
meseknek sem adtuk a szeg-
ény népet jobbágyul
vagy rabul, hanem csak a földet adtuk
nekik, az ő vitészekéket,
hogy ők és a szegénység
is majorkodjanak rajta; s
minthogy a szegények élők
a nemesek földét, s arról a király adója mel-
lett nekik is adót adnak és bizonyos napokon szol-
gálnak nekik; a nemesek ezért viszont nekik avval,
hogy gondot viseljenek rájuk, és őket megoltal-
mazzák.“

„Te hamis és kegyetlen bíró — fordítá ekkor
a király beszédét a kolozsvári bírónak — minthogy
te ily törvénytelenéget miveltél, és a szegény

nyükére volt dülve, s kérdi tőle: „Mit adsz, ha
segítem bevinni a fát?“ „Eredj kurva-fia, hordjad
hamar, mert különben mindjárt megkékül a
hátad.“ És a királynak váltig kellett a fát hordani;
de hordás közben három hasáb fára veres
krétával nevé felírván, időtelten észrevétlenül
elosont s hadseregéhez Gyaluba visszament. Har-
madnap mulva bejött Kolozsvárra, néhány napi

„Bethesda“ kórház Pesten.

A pesti skót missió iskolája Pesten.

ott mulatás után hivatta a bírót és tanácsot. A mint
szemben voltak együtt, kérdé a bírót: „Mint van
a város? épül-e, nem-e? van-e valaki, a ki a szeg-
énységet nyomorgatja vagy nincs.“ „Felséges
urunk! — felelé a bíró — felséged oltalma alatt
jó békségben vagyunk, a szegénységnek nincs
semmi nyomorúsága.“ A király monda szolgálának:
„Menjenek el a darabontok, nézzék, hányják meg

széle nekik az egész históriát.“

„Menjenek el a darabontok, nézzék, hányják meg

népet szemem láttára erőszakkal megraboltattad:
ezért akasztófa lenne helyed; de hazámon nem
művelem ezt a szegény dolgot, hanem azt, hogy
harmadnapra a fejedet üssék el. Neked pedig
lator poroszlo, törvénytelenégek hóhéra! mint-
hogy te a szegénységet kintad, nekem minden ok
nélkül hátamat megütötted, s ebből kínáltál en-
gemet, harmadnapra vágják el jobb kezdet, mely-
lyel ütöttél engemet és a szegényeket, s annak-
utána kössenek egy nagy hevedert nyakadra, s
avval egyetemben az akasztófára felakaszszanak!“
Ez a másik poroszlonak mondá: „Te szegény ker-
gató lator! téged harmadnapra a perengér alá
vigyenek, és ott jó hármat üssenek pálczával a
hátra; annakutána a városból kiűzenek, s or-
szágából kimenj, mert ha országomban megta-
laltatol, akasztófa lesz helyed.“

„Ez ezek mind így lőnek“ — zárja be
előadását Heltai.

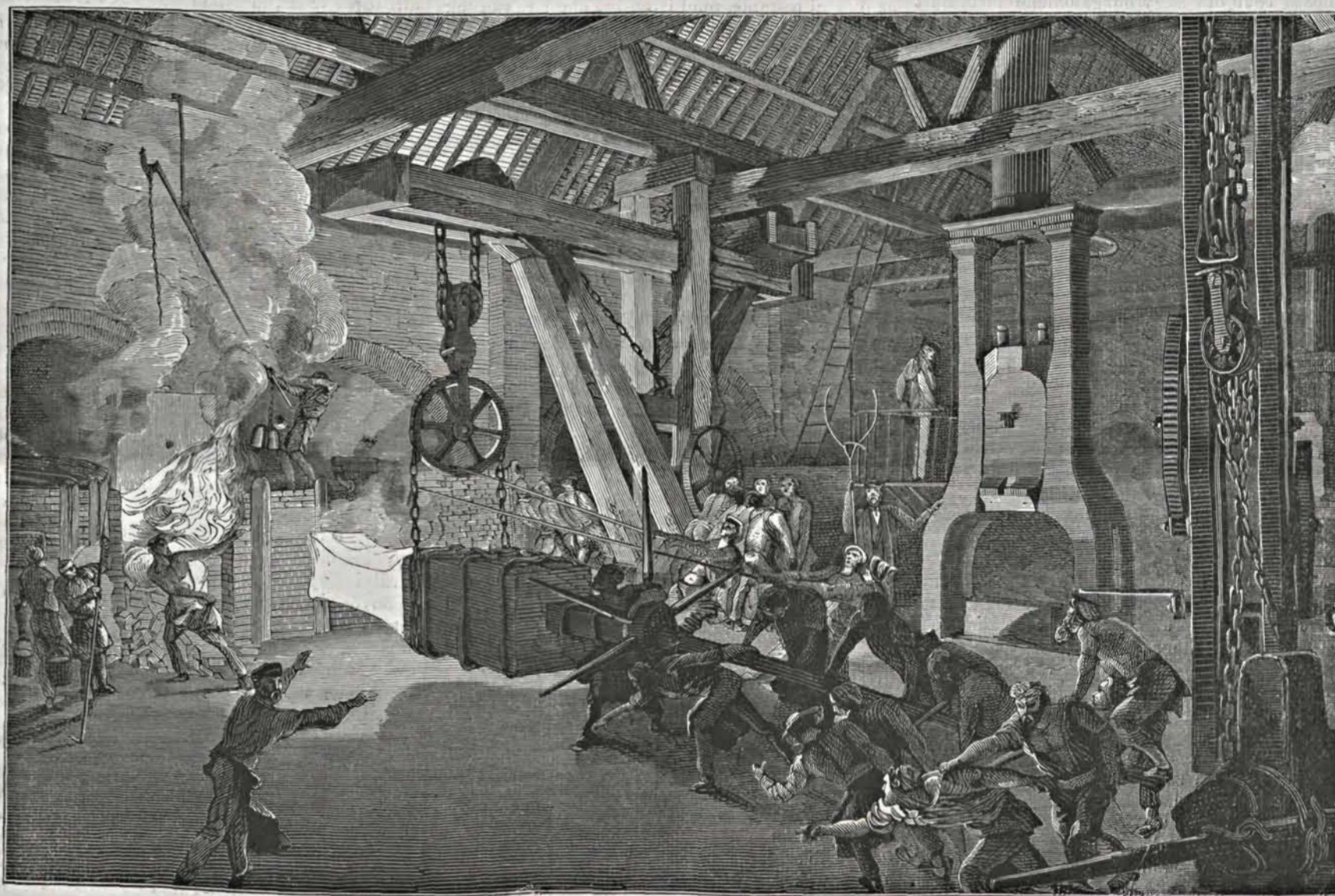
Csoda-e, ha a király életében szerette, halá-
lában megsírta, s a mi is mint jöltevejét emlegeti
a nép?

Hogy e lap olvasóinak fogalma legyen arról,
mily helyet foglal el Mátyás király Kolozsvár

tosabbá lett; adózási s honvédelmi viszonyaira
csak egy-egy adattörredék vet némi világot; az
egyházi és vallásos élet, a tudomány mezején
örvendetes jelenségek tűnnek fel; nemesszívű
polgárok és polgárnők, egyházi férfakkal, főran-
gok a városi tanácssal versenyeznek a vallás
és erkölcs, a humanitás és műveltség előmozdítá-
sára szolgáló intézmények megalkotásában, egy-
házak alapításában sat. előljárva mindenben a
király, szóval: e korszakbeli adatok Kolozsvárt
az önkormányzás, politikai és polgári szabadság;
a társadalmi jólét és műveltség emelkedő fo-
kán mutatják. Ez jó belgazgatásról, rendezett
társadalmi állapotról tesz tanuságot, a mi vi-
szont a polgárok politikai érettségét s közügy
szeretetét, szorgalmát és tiszta erkölcsét feltételezi.
Ha megfontoljuk, hogy a szomorú és vidám élmé-
nyeket az emberek és társadalmak életéhez maga
a történet fűzi, ha azon foltra, melyet Kolozsvár
loyalis érzelmén az 1467-ik év ellenállatlan ha-
talmu eseményei ejtettek, a királyi bocsánat és
későbbi feddhetlenség leplel borítjuk: e korszak
Kolozsvár történetének oly szép részét teendi,
melynek látásán a szív átmelegül, a lélek önzérte

nagy, majdnem minden mást absorbeáló szerepet
játsszik mostanában nálunk a politika társadalmi
életünkben, ép olyat játszik a skótoknál a vallás
és egyház ügye. — Maga az, a mi a skót nemzo-
tiséget az angoltól elkülöníti, s daczára a két ország
állami egységének, folytonosan fenntartja, — nem
annyira nemzetiségi, mint inkább vallási s egyházi
szempont. — Angliában a püspöki egyház a tul-
nyomó; míg a skótok puritán presbyteriek. —
Valamint nálunk újabbán hazánk közjogi kérdése
közül alakulnak s küzdenek a pártok: ugy Skót-
ország népessége az egyház és állam közti viszony
mikénte körül oszlott s oszik pártokra; mely
pártok itt már határozott válaszfalakot huzva,
ugyanazon hitvallás alapján bár, — különböző
egyházakat képeznek. Így vált ki legújában,
1843-ban az u. n. „Free Church“ (szabad egyház)
a skót államegyházból; s napjainkban, ennek az
államegyházból már előbb kivált másik két egy-
házzal való egyesülése vagy nem egyesülése az,
mi Skóciában a kedélyeket ép ugy foglalkoztatja,
mint nálunk a *kövös ügyi* kérdés.

De a skótok vallásossága nem marad csak az
elkülönzés és viták terén; hanem, — mint azt a

Creusoti kővász mőhely. (A munkások az izzó vastömeget a kohóból a gőz alapács alá szállítják.)

történetében, más szóval: mit köszönhet neki e
város, az e korszakról irt történetrészt összevontan
ime ide igatom.

Kolozsvár Mátyás alatt egy új és egy
kiújított bástyával lett díszesebb s erősittebb;
belső rendezését homály fedi, de műemléki becű
köz és magán épületeinek száma növekedett; bir-
tok területéhez egy-két jósággrész járult; határ-
szélei épségben maradtak, népessége emelkedett,
helyhatósági alkotmánya bővült és erősödött;
— de nagy hézag, hogy törvényhozásban való
részvételéről nincs emlékezés, közigazgatási és tör-
vényhozási hatósága és szervei az ő választó-
gyűlések helyett a szükségszülte másodfoku vá-
lasztás útján, a magyar és szász nemzetiségűek
egyenjóságára alapszó lőnek fektetve s egybe-
állítva, miáltal mindkettől az erkölcsi erőfőjtés
terére s befolyásuknak ott érvényesítésére lőn
utalva; perügyci folyamra rövidebb és egyszerűbbé
lőn; önkormányzati joga védve volt az egyházi
és vármegyei politikai hatóságok irányában; föld-
művelése, kézipara, kereskedelme élénk, biz-

gyul, s a mai nemzedék büszkén adja át az utó-
dokra a szent hagyományt: ez Mátyás a dicső
magyar király alatt volt, s e királyt Kolozsvár
szülte!

A skót missió Pesten.

A skót missió bár jó ideje működik már
Pesten, mégis nagyon keveset, sőt semmit sem
tud róla nemcsak a vidék, hanem a pesti közönség
nagy része is. Az alább következő sorok szolgál-
janak azért rövid ismertetésül a munkás keresz-
tyénség és tiszta emberszeretet ez intézményének.

Epen azért, mert ez ügy annyira ismeretlen
nálunk, némi előzményekről kell szorosan vett
ismertetésünk elő bocsátanunk, hogy magunkat
megérthessük.

Az angol faj vallásossága általánosan ismeret-
tes. Anglia, Skótszág, Észak-Amerika virágzó
egyházi élete, s az a fontos szerep, melyet ott a
vallás a társadalomban játszik, világosan mutatják
ezt. De ezen három ország között is Skótszág
vallásossága felülmúlja a másik kettőt. Bátran
elmondhatjuk, hogy valamint Olaszország a szép
hajája, ugy Skócia a vallásosság. — A minő

gyakorlati angol fajtól várhatjuk, — buzgó s
messze kiható tevékenységben nyilvánul. Jelsza-
vuk: „how to do good?“ (= miként tegyük jót?)
Az államegyházból kivált egyházak vetélkednek
egymással az egyházi hivatalnokok minél tisztes-
ségesebb díjazásában; kivetett egyházi adóról szó
sincs, önkéntes adakozások tartják fenn az egy-
házat. Az egyházi czélokra tett adakozások köz-
sen kezeltetnek, s a közös pénztárból nyerik a
lelkészek egész országban egyenlő díjazásukat, mi
jelenleg 2000 forint évi fizetésre megy. Így érhe-
tik el aztán, hogy a legszegényebb egyházban is
tisztességes fizetés van a papnak; s a lelkészek a
megélhetés miatt, hivatásuktól idegen foglalkozá-
sokra nem levén szorítva, egész erejüket az egyház
ügyének szentelhetik. — Ekként hat vissza egyik
tényező a másikra. A nép vallásos buzgalma teszi
lehetővé, hogy jóra való, munkás papjaink vannak;
s ismét a tevékeny papok nagy befolyással vannak a
nép vallásos buzgalmanak fenntartására s fej-
lesztésére.

Csak így lehet az, hogy e vallásos nép, azon-
kívül hogy saját egyházát fényesen fenntartja, mesz-
szire kiható keresztyéni tetteket is végez. — Nagy
összegeket áldoz az otthoni erkölcstelen, s az egy-

⁶⁾ Látható az oklevélár CLXXXI. száma alatt.

⁶⁾ Heltai Gáspár, Cronica az Magyaroknak Dolgaikról
sat. MDLXXV. Colosvaratt, 179. l.

házzal nem igen szoros összeköttetésben élő családok... hálzába a kolóniákban s a kontinensen szétszórt...

Ime néhány adat a 900,000 lelket számláló skót szabad egyház (Free Church) anyamű munkásságáról (1866. évről).

Belmisszió cölökra gyűjtetett 35,000 frt. Kűlmisszió 170,000 forint. — A küllmisszió állomások közül 6 van Kelet-Índiában, 1 Kaffrriában (Dél-Afrika)...

A Free Church 1843-tól 1866-ig 3 millió forintot áldozott küllmisszióra. S minő hévvel karolják ők fel ez ügyet! Már a kis gyermek megszokja a „Missionary box”-ba (— misszió persely) vinni vasárnaponként krajczárjait...

A bel- és küllmisszióhoz a 40-és évek elején a skót egyház még egy harmadik tért is öltet fel: a zsidók térítését. — Ha az előbb emlegettakat gondolra veszzük, s ehhez még azt, hogy a puritán skót nép igen nagy előszeretettel van az ó testamentomi szigor, s így maga az ó testamentom iránt: akkor nem fog előttünk különösnek tetszeni az, hogy a skótok a zsidók térítésére missziót állítottak fel. Ők, vallásos lelkű szeművegén át egészen mást látnak a zsidó népből, mint egyebek: előtét helyett szent részvételt tekintenek az ó testamentomi nép ez utódiára, s a fölötti számalommal, hogy ezek nem részesülnek az épen közülrök kipattant legnagyobb emberit intézmény, a kereszténység áldásaiban. Az ősi földrők eltűvelkedtek oda visszavonulni, lón tehát kitűzött szándékuk.

E czélból a kontinensen több misszió állomást alapítottak a zsidók között. A Free Church-nek, — mely 1843-ban történt elszakadásakor, az államháztól átvette a zsidó missziót, — jelenleg 6 állomás van Európában: Amsterdam, Boroszló, Prága, Pest, Ancona és Konstantinápoly, melyek főntartására évenként 30—40 ezer forint adománygyűjtetik. — A pesti 1842-ben lön felállítva, leginkább a vallásos köblű s jövető főhercegasszony, Mária Dorottya, József nádor neje védszármáyai alatt. Azóta, néhány évi megszakkítással, folytonosan jótékonyan működik a missió fővrosunkban, czélja levén a zsidótérítés mellett egyszersmind az általános emberszeretet és jótékonyág gyakorlása.

1844-ben egy iskolát állított fel a missió, melybe vallásköllönbség nélkül, ingyen vetettek föl, s tanítottak elemi tantárgyakra a gyermekek. Alig akad eleinte egy-két tanítvány. De az a vallásos szellem, az a jóakaró melegség, mely iskolájukat átlöngé, nagy hatással volt a kis gyermekek kedélyére, s mind több-több növendéket vonzott intézetükbe. A kis tanterem csakhamar szűk lett, és nagyobbról, majd többről kellett gondoskodni. A növendékek leginkább izraelita szülők gyermekeiből kerültek ki, mivel ez iskola ép azon városrészen lön felállítva, hol ezek legszámosabban laknak.

S ha nem törtétek is sürű áttérések, — bár erre is volt s van több példa, — ez iskola mégis nagy hatással volt, s van ma is a szeretet szelid tanu magvainak elhittérése. — De ottó eltekintve is, ez iskola a legjobbakk egyike a fővrosban. Mutatja ezt az is, hogy pár évvel ezelőt annyi gyermek jelentetett be, miszerint a helyiség nem volt elegendő befogadásukra, s a missziók mérsekelt tandij szedése által kellett csökkölni az erejét mármár fölülhaladó szám csökkötését. Jelenleg 486 fiu- és leány növendék jár ez iskolába, kik legnagyobb részben izraeliták.

Az utóbbi időkig bérelt tantermeben volt elhelyezve az intézet, s csak nem esájt költözött át a lipótvárosi hold-utca 7. sz. a. fekvő saját épületébe. — E díszes iskolaépület — melynek rajza itt látható, — mult évi november 23-kán szentelték föl ünneppélyesen s adták át a nevelés ügyének. Az ünneppélyen főt. Török Pál ref. püspök ur, s tisz. König ur, az egyik missionarius tartottak beszédeket német nyelven; majd a másik missionarius, tisz. Moody András ur tartott magyarúl rövid beszédet. Moody ur 5 év óta működik Pesten, s nyelvének annyira elásajítottá, hogy tisztán folyó magyar beszéddel egészen meglepte a hallgatóságot magyar részét. Mondta, hogy náluk az ó és új testamentum isten-ige alapjára van fektetve az oktatás és nevelés, ezt kijelentik mindenkör a szülöknek, kik gyermekeiket hozzákok vizszi; elmondta továbbá, hogy bár jelenben a tanítási nyelv iskolájukban német, mert a németajku gyermekek fölös száma ezt szükségessé teszi, de erős reményük van ahhoz, hogy idővel a magyart fogják bevenni tanítási nyelvül. Végre a jelenült pesti tanfelügyelő, Zichy Antal ur, a legnagyobb örömet nyilvanítá a tanítézet fölött, mely minden tekintetben a legújabb országos törvényök szerint van berendezve, s melybe — mint mondá — égi magvak fognak elhíttetni a növendékek kebelébe.

Ez épület, — tércs és világos tantermeivel, s alkalmas lakosztályaiival a tanítók számára, — 64,000 forintba került, egy hogy magára e czélra külön gyűjtések történtek Skótországbán. A 3 tanító és két tanítónő fizetése évenként mintegy 4000 forintba megy.

Az iskolán kívül egy kórházat is, „Bethesda” névvel, állított fel a missió. 3 évvel ezelőt Pesten. Vallás- és nemzetiségre való tekintet nélkül ingyen, vagy nagyon csekély díjért ápolást nyerneken ebben a betegök. 1868-ban 352-re ment a gyógykezelték száma; kik közül 111-en az intézet helyiségeiben ápolattak, 241-en pedig bejáró betegök voltak. A gyógyítás hasonzenivel törtétek, s a betegápolást a kaiserswerthi intézetből kikerülő diakonisszák a legnagyobb gyöngédséggel és sikerrel végzik. A diakonisszák kijárnak betegápolás végett a városra is, különösen a gyűlékezet betegeihez. Tudunk kell ugyanis, hogy e missió egy kis egyházközség élén áll, melynek magvát a pesti ref. német gyűlékezet képezi, s épen ezért a missió leginkább „a pesti ref. leányegyház” czímmel nevezi magát. A Bethesda épülete, mely egyszerre 50 beteget képes befogadni, a városliget közelében, rózsá-utca 8. sz. a. fekszik. Udvarán szépen berendezett díszes angol park van, az üdülő betegök számára.

A keresztényi szeretet s áldozatkészség e két épülete s intézete bizonyára megérdemli, hogy minden emberbarát meglátogassa. Megtanulhatjuk itt, mit lehet buzgósággal s öszszvetott vállakkal kivinni!

A Creusot.

Ezelőt néhány nappal a „Creusot” munkásai közül mintegy 10,000-en „strike”-t csináltak, azaz: fölmondták a szolgálatot. E átvirazi hír levelező hatott mind a börzére, mind pedig az iparvállalatok vezetőire egész Franciaországban, mert egy ily nagy mérvű munkás-mozgalom igen könnyen pangásba hozhat majd mindenféle üzletet. Azonban a mult hó 19 és 20-án kiűttöt válság 25-én már teljesen véget ért, s minden visszatért a régi kerékvágásba.

Mihelyt a mozgalom komolyabb fordulattal kezdett fenyegetözni, azonnal katonaságot rendeltek „Creusot”-ba, de szerezésére semmi veszélyesebb öszszekötözés nem történt. Az ugynevezett „strike” oka pedig a következő volt. A mult hó 20-án a „Creusot” munkásai felmondottak, mivel egyiküket, bizonyos Assy nevűt, azelőtt való napon elküldötték a gyártelepről néhány pajtásával együtt. A munkások ezek visszafogadását követelték s azt kívánták, hogy annak a műhelynek,

melyben Assy és társai dolgoztak, igazgatóját bocsássák el, és hogy a munkások segélyegyletének igazgatóját egészen a munkásokra hagyják. E követelésekre a gyár birtokosai és igazgatói nem álltak rá s így kellett aztán a katonaság segélyéhez s az előjáróság közbelépéséhez folyamodni. Hanem azért a mint mondottuk, a dolog igen csendesen, úgy szóval parlamentáris úton érte véget.

E lapok előbbi folyamataiban*) az ipartelep fekvését, nagy mérvű gyárintézetét, gépeit, vasolvasztó és vasöntő kemenczeit, vas és köszén bányáit, vasmű gyárát s különösen a vasuti sinek műhelyét mutattuk be olvasóinknak, most pedig legelőbb is keletkezésének és bámulatos emelkedésének történetét beszéljük, el röviden s azután magint körülnézzük magunkat az iparvilág ez óriási nagyabolyában.

A nagy emberek életrajzát intó és buzdító példálul el szokták beszélni, miért ne mondhatnók el mi ugyanez okból egy nagyzerű iparvállalatnak hasonlóan igen érdekes történetét?

1782-ben a „Creusot” egy vadon és lakatlan völgy, még Charbonnières (kőszénbányák) nevet viselt, mert kebelében kőszéntelep volt észre. A kőszén akkortájt már kezdett igen bőséges dologgá lenni Franciaországban. Egy társulat állt öszze tehát, melyben maga XVI. Lajos király is részes volt, hogy ez ásvány-égőszerből hasznot szerezzen, de nem voltak használható közlekedési utak.

A Franciaország közepét átszelő főcsatorna a „Canal du Centre”, melyet századok óta terveztek és a mely Sully és Richelieu gondolatát is oly sokat foglalkodtatá, végre csakugyan határozattá lön és Gauthey mérnököt bízták meg e fontos mű kivitelével. Ugyan ez időben a gőzgépet is, melyet Watt oly szerencsésen tökélyesített, használatba vették a „Creusot”-ban. Egy iszonyu nagy henger, melyet 1782-ben a híres angol vasöntő Wilkinson készített, még ma is látható a vasműor udvarán. Okosan tették, hogy menhelyet nyújtottak e tiszteletre méltó rokkant hősek, a szerény kezdet dicső tanujának.

A központi csatornán a hajóközeledést csak 1793 vége felé lehetett megkezdeni. E közben a „Creusot”, hiányozván a szükséges közlekedési eszközök, kénytelen volt a kőszén segélyével egy nagyobb árkeletű portékát előállítani — t. i. vasat. Aztán meg a vidék porondjából üveget is lehetett készíteni bármily mennyiségben. Mária Antoinette királynő kezdeményezésére és fővődnöksége alatt egy kristályüveg-gyárt alapítottak. Mig tehát a királyi férj ügyukat öntetett, addig a királynő gyönyörű metszett poharakat és üvegeket készíttetett. E gyár egész 1832-ig működött; ekkor aztán megszűnt, de a Verrierie (üveggyár) név ma is használatban van, a gyártelep egyik jókora nagy részét nevezik így. Két óriási téglakémény most is mutatja az üveg-olvasztók helyét.

Az ügyeüntöde túlélt az üveggyárt és a „Creusot” az egész forradalom és császárság alatt mindig dolgozott a kormányhatalom számára. Az öntött és bronz-ágyuk, a golyók és kartások innen árasztották el akkor Európa csatatérét. A négy öntött oroszlán, mely Párisban az „Institut de France” kapuját örzí, ugyane korból való és creusoti készítmény. Talán ez volt az egyetlen békésebb szellemű megrendelés, melyet az akkori kormány a „Creusot”-nál tett. Épen ezért 1815-ben, mikor az általános béke oly hirtelen vált fel a harcziás időköt, a „Creusot” nem tudván oly gyorsan átalakulni, megállott; de azután csakhamar az ország legkitűnőbb iparosai vették át vezetését és ökö öntötték a párisi gazvilágításához a vascsöveket és a marly-i új gépet.

Mindazáltal a „Creusot” a legjobb igyekezettel s a legbőlebb vezető kezében sem volt képes atóbbi gyárakkal és öntődökkel a versenyt kiállni, mig végre hosszas vajadás után 1837-ben az egész telep a Schneider testvérek kezébe ment át, kik azt jelenleg is bírzák. Ez idölt fogva a „Creusot” nem szűnt meg folytonosan emelkedni. Az erömű-tani készítmények műhelye is ez időből való, s épen akkor keletkezett, mikor a vasutak és gőzhajók mind szélesebb használati kört kezdtek hódítani maguknak, és így lett aztán a „Creusot”-ból e tekintetben is a világ egyik leghirösebb és legjobb híri gyártelepe. Az intézetet a központi csatornával egy vasút kötötte öszze; a kőszénbányászattal egy vasút kötötte ügyes kizsákmányolása, a különbözö érczenek egyenes kizsákmányolása, és öntött és kovácsolt vas czelszerű előállítását és felhasználását — egy szóval minden javult és tökéletesedett. Az egész vidék is csakhamar érezni kezdte e szerezés átálakulását s e fokozatos előmenetelt

*) L. Vasárn. Ujs. 1868. évf. 14. sz.

és emelkedést. Hogy ez emelkedés mily gyors vala és a munkások száma s működésük eredménye, a roppant nagy termelés mily óriási mérvben szaporodott, fentebb említett cikkünkben számokkal is kimutattuk. Az ott felhozott adatokhoz jelenleg csak annyival járulunk, hogy a munkások öszes fizetésé évenként 14 millió 400 ezer frankra megy. Most már kiki elképzelheti magának, hogy ez intézet mily borzasztó alaptökével rendelkezik. A munkások alapítottak egy segélyezési pénztárt (caisse de prévoyance), melybe kiki tartozik betenni fizetésé 2 és 1/2 százalékát, s még e jövedelmén kívül is van két külön alapítványa mintegy 450,000 frankkal. E pénztár segélyezi az iskolákat, melyek mind felekezeti nélküliek, a gyógyszerárt, mely díjnélküli adja orvoszerőit, s végre a protestáns és katolikus templomot. Ugyazintén a munka közben szerezésénné, nyomorékká lett munkások számára is évenként valami 60,000 frankkal rendelkezik, a mely öszszekötözé különösen a bányászok és kovácsok részesülnek leginkább, mert az ő foglalkozásuk jár legtöbb veszedelemmel.

Lépünk be egyik legnagyobb kovácsműhelybe, melyet első képünk ábrázol. Azokat a műhelyeket, a hol a különbözö érczartalmu anyagokból az érczartalmat kiválasztják, olvasztó-kemenczeknek nevezik, (németül: Hochofen. francziál: hauts-fourneaux, mert ezek a gyártelep legmagas pontján fekszenek.) A „Creusot”-ban 15 efféle műhely van; e sötét, mogorva épületek, melyek Egyiptom és Assyria téglá- és kőörőisait juttatják

Creusoti kovács a harapófogóval.

észünkbe, együttesen egy kolosszális egészet képeznek azon hely aljában, melyre a város építve van. Tetőjüknön ott prüsszög a nagy torok, mely füstöt és lángot ököd; alant pedig az öreg masina szuszog irtózatosan robajjal, mig a csurgókön át folyton foly kifelé a megolvadt salak, mely az öntöde talaján izzó lávafolyam gyantán kigyózik tova, szípkörkázó csillagokat lövellve szét a levegőben.

A megolvadt vasnyagnak az a része, mely kovácsolásra és kovácsmunkákra van szánya, innen aztán a kovácsműhelybe vándorol. E műhely, talán mondanunk is fölösleges, hasonlóképen roppant nagy terjedelmű, de azért itt egy hüvelyknyi térsincs elveszve haszontalanul; mindenütt a munkások fáradhatlan keze működik. Itt az ugynevezett puddleur (dagasztó, gyuró, tehát valóságos vasgyuró) az olvasztó-kemenceze nyílása felé halolva, honnan az izzó fehér vas légmérséklote, valami 1800—2000 fok özőnlík ki feléje, keveri, gyurja és dagasztja az izzó olvadmányt. — Az az is eléggé mutatja, hogy e terhes foglalkozásnak megfelelő erős izomrendszerrel és testalkattal ajándékozta meg a természetet s a folytonos erőfeszítés. Az után csakhamar megragadja az érczölyöt egy harapó fogóval, és ugy izzó-fehéren a képüknön látható roppant súlyos kalapács alá helyezi, mely azt öszze-vissza kalapálja és nyújthatóvá teszi. E csodálatos eszközök, t. i. a nagy kalapácsa, „Creusot” gyermeke, s fáltaállítását Burdon urnak, a gyártelep régi mérnökének köszönheti.

A kalapács, mely a gőz nyomásának oly tanu-

lékonyan engedelmekedik, fölemlökedik s ismét lezudal az érczötömbre, s annak némi szabályos alakot kölcsönöz. A salak, mely magával ragad minden tisztátalanságot, az ércz hosszában folyik, melyből hasonlóan csillögő szikrák pattognak szét s hullanak le a műhely köppadatára. A kovács többnyire álarcot visel s kezeit és lábait kemény bőrből vagy vaslemezéből keztyűkkel és lábbelikkal védi a sustorgó szikrák ellen.

A gőzkalapács alól az érczet a kicsipkézett vagy fogazott nyújtódához viszik, melyeknek vágányai (közei, fogai) közül aztán, hajlékony lévén mint a kauscsk, sinékké vagy rudakká nyulik, vagy pedig az épen csak e czélra szánt kemenczében újból fölmelegittetve és öszzeillesztetett nyújtógepek közé helyezve, széles lemezékké idomul, melyeket mi plének (vaslemez, bádog) nevezünk. Irtózatos nagy öllök, melyeket hasonlóképp gőz mozgat, a sinek, rudak és lemezek széleit szögletesre vágják; az aczél ugy fogja a vasat, mintha csak vászón volna. Végre polig a még meleg sinek végeit egy kerek reszelő egyenlővé teszi. A széldületes gyorsasággal mozgó reszelő fogai alól ragyogó szikrázróp szípkörkázik szét, mely az egész műhelyt megvilágítja.

S. L.

Adomák és jellemvonások a skót életből.

— Dean Ramsay könyve. — (Folytatás.)

A vallás nagy szereplését a skót életben már jelezük fentebb. Ennek egyik vonása a vasárnap szigorú megünneplése. Mindennemű mulatóhely, bolt, vagy középület zárva egész nap. Minden foglalkozás megszűnik. Sok családban még nem is főznek, hanem az előző napon elkészített hideg húst eszik, mert az a vasárnap megtörése volna. Elvazetre nem gondol senki. Látogatást tenni ismerősöknel, a legbotránysabb dolgok közé tartoznék. A család egészen önmagába vonul, s csak egy czélból lép ki a világra, — hogy templomba menjen, s onnan megysimé haza bibliát olvasni, énekelgetni s végezni a házi katechizatiót. A családú öszszgyűjti maga köré az egész háznépet, a családokkal együtt, és sorba kérdezi ki őket a katechizatióból, s azok felelnek készséggel, áhitattal, hogy uraúje egy mint a legkisebb szolgálócseléd. A vasárnap ilyennemű megünneplésében van sok szép, de sok találgató is, s a tulásig kivált az egyszerűbéknel gyakran a komikumba vág. A zenélés minden faja — még a jámbor zongora is — szintén tiltva van vasárnap. Az orgonának pedig, még a nevétől is megborzadt a régi puritán skót. Ma már ez sok részben megváltozott, legálább a mi az orgonát illeti, s az angol püspöki egyházzal való érintkezés következtében az egyes presbyteri egyházakban is gyönyörű hangu orgonák és kitűnő vegyes énekkarok alkalmaztatnak. De azért még erősen vitás az orgona kérdése ma is.

Mikor a magas egyháznak egyik pártja, mely a művészi elemek használatát — mint a zenét, változó éneket, tömjénét stb. — szinte a tulzást viszi az istentiszteletben, legelőször mutatá be magát Skóciában, egy püspöki templomban próbálta meg a dolgot Edinburghban. Egy gazdag uraú, ki maga is tevékeny részt vett a mozgalom támogatásában, nagyon ohajtotta, hogy egy kedves nőcselédje is, ki a régi iskolából való presbyteriana volt, hallja egyszer az ő istentiszteletüket. Csakugyan el is vitte a leányt egy vasárnap magával a templomba, s mikor jöttek ki, kérdi tőle, hogy hát, hogy tetszett neki az egész. „Igen szép, igen szép, — mond a leány, — de nagyságos asszonyom, iszonyatos dolog így tölteni a vasárnapot.” Eszeálgában sem volt, hogy ez is istentisztelet lehessen.

Egy angol művész utazott Skócián keresztül, s a vasárnap épen egy kis városban érte. Hogy az idő teljék, sétálni ment, s szemei kívül a helységen egy szép várommon akadtak meg. Megkérdez egy arra elmenő földmivest, hogy legyen olyan jó, mondaná meg nevé annak a kastélynak, de nem kevésbé bámult el a paraszt szigorú feleletén: „nem az a nap van ma, hogy olyan dolgokra bámuljon az ur” s szal tovább ment.

Még lelkiismeretesebb megtartása nyilatkozik a vasárnapnak a következő történetben. Mrs. Stewartnak (ki a szerzőnek rokona) volt egy rendkívül vallásos szakácsnéja. Egy vasárnap reggel belép a konyhába, s nagy meglepetéssel veszi észre, hogy az ujdontat új pecsenye forgató gép,

mely ugy volt készítve, hogy folytonosan forgogjon némi kegyettségel. Tönkre van téve. Az ur nő csak bímúlá a titkot, mig a szakácsné elő nem jött s nagy haragosan nem mondá: „hogy ő csak n em nézhetto el, hogy ez az istentelen dolog az egész szent vasárnap ott forogjon és kelepeljen az ő konyhájában.”

Egy alkalommal valamelyik vidéki város környékén a nyulak nagyon elszaporodtak s annyira nekik bátorodtak, hogy bemötek az emberek házái közé, a mia szétszórt hegyi lakásoknál könnyen megeshetik. S egy vasárnap reggel a templomba menök látják, hogy egy nyul is ugat a domb oldalon velök egy irányban. Egy öreg ember nem állhat meg, hogy rá ne szálljon: „ej, te gonosz állat, te is tudod, hogy vasárnap van.” Értvén alatta, hogy ma bizonyára nem találkozik ember, a ki megölne.

Annak a majorosnének a folelete is társa lehet a szakácsnéjának, kit az urnője kérdezett, hogy jól tojnak-e a tyukok, s az asszony egész komolysággal válaszolá: „bizony jól asszonyom, minden nap mejtöjnek, még a szent vasárnapon is!”

Jellemvonása a skót parasztnak, a természeti tüneményeket, időjárás stb. szigorú s vallásosan ugy tekinteni, mint isten helygéb rendelését. Lord Rutherford gyakran beszél a dorgálásról, melyet egykor egy juhászölt kapott. Beszédbe ereszkedet vele a hegyek közt, s meglehetősen erősen fejezte ki boszankodását a rossz idő fölött, hogy mire való már ez az irtózatos köd, melytől az ember az orráig se lát. A juhász, nagy magas alak, élesen mordult rá: „hogy mire való a köd, uram? — arra, hogy megnevdesítse a földet, harmatot adjon a füre, és — tevő hozzá egész ünneppélyes séggel — az az isten akarja.” — s azonnal elfordult a lortólú méltatlankodással.

Ugyanazon érzelmet fejezi ki Lord Cockburn juhászának a folelete urához. Együtt ültek a hegyoldalon, s az ur észrevén, hogy a juhok a leghidegebb részben vonták meg magukat, azt mondja a juhásznak: „John, ha én juh volnék, a halom másik oldalán fektüdném.” — „Ugy ám, — mond a juhász, — de ha uram juh volna, akkor több esze volna.”

A szives, apai viszony jelzésére, a melyben a lolekész állt hallgatólú, itt van egy megtörtént eset. John Brown, Witburn papija e század elején, utazott egy reggel ponyján, hogy a szomszéd faluban a sakramentumot kiszolgáltsa. Utközben eléri egyik hallgatóját s megszólítja: „Micsinálzsz itt, danet, ebben a meleg időben?” — Hát uram, — mondá az asszony — Haddington megyék alkalomra, s délután önt akarom papolni hallani.” „Jól van, jól, danet, de aztán kinél töltöd az éjt?” — „Nem tudom még, uram, de a gondviselés jó, s a majd gondoskodik számomra is egy ágyról.” A pap tovább ígertet, de nem feledezett meg álzatos hallgatójáról, s csakugyan a délutáni istentisztelet végén, mielőtt az áldást elmondta volna, így szól a szószékröl: „Hol van az öreg asszony a ki velem jött Witburnból?” „Itt vagyok, uram, — kiáltá egy éles hang, a hátulsó helyéből. „Jól van, találtam égnat számadra, ott fogsz aludni Jonnie Fife-ágyán.”

A halál utáni életet a skót köznép ugy tekinté, mint teljes bizonyosságot, s az ottani életet is a földi élet viszonyai szerint mérá, s valami sajátságos naiv hittel szokott nyilatkozni róla.

Egy kovácsélt Invernessben feleségével, volt nekik két fiuk is, kik apjukat segíték a mestorségben. Szorgalmasok voltak, de még so nagyon boldogultak. Az öreg egy házat vett, jelentékeny részben hitelre. Ettől fogva életének egyetlen célja volt, hogy ezt az adósságot letisztazza, de az nagyon sok volt neki, s ohalt a küzdelem közben. Fia folytatta az üzletet a régi szorgalommal, és nagyobb szerezésével. E közben az öreg asszony is megbetegszik, s mondja fiainak, hogy közel van végórájához, a minthogy ugy is volt. Ekkor az öregebb fiu oda megy hozzá: „Anyám, te nem sokára együtt leszesz apámmal; bizonyára sok elmondani valód lesz neki; de ne felejtésd el, anyám, el ne felejtésd és megmondá neki: az adósság ki van fíztoe. Tudom örülni fog neki, ha meghallja.”

Hasonló felfogás nyilatkozik a következőben. Hawick vidékén a köznép fa-czipőft visel, mely igen nagy kopogást visz véghez a kövön. Egy haldokló öreg asszony mellett ölt állottak ismerősei, s mondák neki: „No, Jenny, te már most elmegy az égre; ha azután odafen találkozol a mieinkkel, megmondá nekik, hogy jól vagyunk mindnyáján.” Mire Jenny mondá: „jól van, ha találkoznék velök majd megmondom, de azt nem kívánhatjá-

tok tölem, hogy az egész eget végig kopogjam, keresvén a ti atyáitok fiait."

De mindezeknél eredetibb és jellemzőbb a következő társalgás a halálós ügy mellett. Egy öreg glasgowi cizmadiát ott ült felesége ágya szélén, a ki haldokolt. Az asszony megfogta kezét, „Nos, John, mi most elváltunk. En jó feleséged voltam, John.” „Csak olyan közepes Jenny, csak olyan közepes” — felelé a cizmadiát, nem lévén hajlandó az igaznál többet mondani. „John, — kezdé újra az asszony — ígérj meg, hogy a stravoni ó-tetőbe temettetsz, anyám mellé, nem tudnék pihenni békén itt az idegen nép közt, Glasgow sarában és füstjében.” — „Jól van, jól van Jenny, feleséged” — mondá John csendesen, — majd csak ide a közel temetőbe teszünk le elszőrt, s ha ott nem nyughatol békén, majd megpróbálhatjuk Stravont."

Az iskolás gyerekek a monyországú beszélt tanítója. A fiu úgy látszik érezte olykor-olykor apja kezét, mert a magyarázat után oda fordult a tanítóhoz: „Ott lesz az apám is?” A tanító mondá neki, hogy természetesen, ő legalább nép hiszi, hogy ott lesz. „Nem is mék én akkor oda!” — mondá a gyerek egyszerre.

(Vége köv.)

Egyveleg.

*(A magyarországi és az európai bortermelés összehasonlítása.) Dr. Hamm Vilmos „Európa borászati térképe” szerint a legújabb kimutatások alapján, a következő arányokat mutatja: az évenkénti termés Franciaországban 50.000.000, Ausztria s Magyarországon 42.000.000, Spanyolországban 25.000.000, Olaszországban 16.000.000,

Portugallia 9.000.000, Törökország s a Dunafejedelmiségek 6.000.000, Görögország s a Archipelagos 4.000.000, Délnemetszország 2.500.000, Svájc 1.000.000, európai Oroszország 650.000, Észak-Németszország 550.000, Atlanti szigetek 300.000 hektoliter. (1 hektoliter 2 ausztriai akó és 1 1/2 itze.) E szerint tehát a magyar-osztrák monarchia az összes európai bortermelésnek majdnem 1/2-át adja szolgáltatja, s ha dr. Hamm adatai helyesek, — melyeket pedig hivatalos kimutatások után állított össze, — akkor a magyar-osztrák birodalom évi átlagos bortermelése valóban 42.000.000 hektoliter-re, vagyis 84 millió osztrák akóra rug; és ha ebből a roppant bortermelésből annak körülbelül 1/2-ad része a magyar szent korona területére esik, akkor rámegegy Magyarországi évi bortermelésük 21 millió osztrák akóra, mely dr. Hamm fentebbi kalkulálásának példájára akonként szintén csak 3 frtra becsülve, 168.000.000 frtnyi értéket képvisel; s ha továbbá Magyarország összes bortermelésének két harmadát, vagyis 37 1/2 millió akót szintén mint a belfogyasztás szükséglete tárgyát vesszük fel, megmarad a külkereskedés számára 18 1/2 millió akó, mely okszerűleg kezelve, mint az exportra alkalmas jó és tartós bor évenként legalább is 180—200 millióval szaporítható a nemzet jövedelmét, a mi annnyival valószínűbb, mivel Franciaország összes bortermelése, mely szintén nem sokkal halotta túl az egész európai termés 1/3-át, már jelenleg is 75—100.000.000 frankra becsültetik évenként.

*(Párisi demokratá-gyűlés.) Egy hang a teremben: „Uraim! egy indítványt tennék! Kérjük meg az urakat a karzaton, hogy máshová köpjének, és ne mireának.” — Egy hang a karzatról: „Nagyon össze vagyunk szorulva, és nem tehetünk másképp.” — Válasz a teremből: „A tisztesség

TÁRHÁZ.

szívügyeit, s a kiket ők egymásnak szántak, azt közönséges ember el ne válassza.

Sógorasszony, komámasszony! összeség: — Az a maifa Ferkó bizony itéletnapig se mún Éva gyereket megkérni. — Attól félt, hogy nem adja az apja, négy lovas hintót vár az a nagyralátó anyja, az öreg meg nyakig van a kalapba, nem lát a szemtől; oda mún, a hová a felesége vezet.

— Ejnye, ejnye no! — No majd teszünk arról, nézzon kend el felénk délebbé után, ott lesz Veron ányó is, majd beszélünk egy kicsit.

Délután összeül a parlament, elhatározzatik, hogy „Eva gyereket nem adjuk ki a faluból, az olyan jó leány előr, de el is illik a szülőfalujába.” Az pedig annyit tesz, hogy Ferkó fiam, tied már Évica.

Nem is lehet az másképp, három esztendeje, hogy a közvélemény összehoronálta őket, három esztendeje, hogy senkivel se táncolt a fiu, csak Halmos Évicaival; három esztendeje, hogy Ferkó gyereket bort inni nem látták. Lehetetlen az, hogy egymás ne legyenek.

Hire szalad a határban, hogy Halmos Évicanak bekötik az idén a fejét.

— Ki köti be?
— Ki kötné be, én kötöm be; én leszek a „gügyü.”

— Kinek köti be kend?
— Kinek másnak, ha nem a Főrgeteg Ferencnek?

Angyomasszony pedig beköti, ha mondta; ha már mondta, meg is teszi.

Egy héto már a verébe is arról csiripolnak, hogy kéré áll a Halmos Évickéz; Veron ányó a „gügyü”, a farsangon el is táncoljuk a lakadalmat.

És abban nincs kétség, ha Veron ányó a gügyü.

Gügyünek nevezik pedig a nép nyelvén azt a tisztos asszonyságot, a kit a házassalundó legény követképen maga előtt elküld czirkální a lányos-házhoz, hogy miképp állnak ottan az ó akcziái; nyitva lenne e az ajtó, ha ó kopogtatna?

Ismerjük ezt a gügyüt mi is, hanem mi Tantának, Mili nénének, vagy Biri nénének nevezik. Akárhány uri házasságot az ilyen Mili tantok kötnék meg. . . .

Attól pedig nagyon sok függ, hogy milyen a választott parlamentár? Ferkónak az ügyében meg lehetünk nyugodva; Veron ányó kezében jó kézben van a dolga.

Értenünk kell, hogy vannak a falun öreg asszonyok, a kiken a többiek becsülik a kort, má-

ember zsebkendőjébe köp.” — Más hang: „A zsebkendők ideje elmult, a szabad embernek nincsen zsebkendője, de nincs is szükségére rá. A zsebkendő főri találmány, s annál fogva szólítsuk fel az arisztokratákat, kiknek zsebkendőjük van, hogy távozzanak a teremből. (Tapsvihar.) Mi tovább is leküpiünk.” — Az első hang: „Tehát jó! Feszítsék ki a tisztességes emberek esernyőiket, hogy ne legyenek kitéve a karzaton levők neveltelenségeinek.” — Hangok a karzatról: „Az esernyő a fanatizmus, a sötétség jelképe, a szabadon gondolkodó nem használ esernyőt. Az esernyő a vallási türelmetlenség szüleménye. Halálra azokkal, kiknek gyűlésünkben esernyőjük van.” (Helyeslés és zaj. A rendőrbiztos feloszlattja az ülést.)

*(Noir Viktor családja.) A Bonaparte Péter herceg által megölt Noir Viktor atyját Salamonnak hívják és órakészít. Salamonnak atyját Salmenak hívták s zsidó-mészáros volt Kircheimboldanben. Midőn a francziák Pfalzot elfoglalták, Salme a nemzetőrséggel Kircheimboldanból Párisba ment. Itt a francia hadseregbe lépett, csatározott Veszországban, részt vett a wagrami ütközethben, kapitányi rangot nyert s a becsületrend lovagjává lett. A császári csapatok egyik legszebb és vitézebb katonája volt. Morvárságot egyik városában egy izraelita kereskedőnél volt elszállásolva, beleszeretett leányába, s miután az atya nem engedte meg, hogy leánya férjért Franciaországba kövessen, Noir kilépett a hadseregből, apósának üzletében Morvárságban maradt. A kereskedelmi pályán nem tudván boldogulni, nejevel s fiával csakhamar Párisba költözött, hol tanítással foglalkozott. Fiát, Salomont (Noir Viktor atyját), igen szigorú körülmények között hagyta hátra. Ez, miként említettük, órakészítő.

*(Halotti énekek.) A helv. hitv. egyház gyakorlata szerint írta Kállay István. A magyar reformált egyháznak már 1592-ben volt egy halotti ének-gyűjteménye, mely azóta sok kiadást ért, míg nem Tóth Ferenc dunántúli superintendens egy válogatott gyűjteményt tett közzé több évtized előtt. Úgy látszik, hogy Kállay nem mulja felül a régi gyűjteményeket. Megjelent Rimaszombatban Kármán S.-nél, s ára 60 kr.

*(A dalok az újabbkori társadalmi eszmékhez.) A folyó sz. zsinatok alkalmából közli D. J. czim alatt egy füzetet vetünk, melyben sok minden bele van vegyítve, de czimének megfelelőleg vajmi keveset mond. — Kiadta Noséde, ára 30 kr.

*(Bátori Schulcz Bódog emlékiratai az 1848—49-ki szabadságharcból.) Kiadta és sajtó alá rendezte Egervári Odón 1848—49-diki honvédhadnagy. — E könyv a hős katoná életrajzát s viselt dolgaiat adja elő, sok érdekes epizóddal a 49-ki harcokból. Banne van Schulcz Bódog arcképe is, kiknek mint honvéd-vezéresnek a honvédek adák a „Bátori” előnevet. A csaták leírását néhány tervrajz is világosítja. A munka iránt nem várt részvét mutatkozik, úgy hogy első kiadása nem volt elég az előfizetők kielégítésére.

*(Az orosz-magyar gazdasági egyesület) febr. 13-dik napján délelött 11 órakor tartja számvető közgyűlést a közletken, — melyen az alap-szabályok értelmében, a következő (1870/75) hat évi cyclera egyszersmind az elnökség és igazgató választmány is újból fog megválasztani.

*(Kemény Zsigmond) a Kisfaludy-társaság elnöke tudatja, hogy Szőke János, a társulat pénztárnoki állásról lemondván, a Kisfaludy-társaságnak 35,296 ft 6 krt rrvó vagyona a magyar földhitelintézethez hiány nélkül átazogáltatott. A társaság alapított fölkeri tehát, hogy kamataikat ezután a magyar földhitelintézet pénztáránál (bálvány-utca, 5. sz.) fizesseék be. A pártolói illetmények azonban ezután is a tikkárnál (Pest, aldunasz 22. sz.) fizetendők.

*(A „Corvina”) új igazgatója, Szabó Richárd, a napokban adta ki programját, melyben több figyelemre méltó pont fordul elő. Először is a társulat czéliját fejtegeti, aztán irodalmunk és könyvtárunk hátrányaira tér át. Részletezi a társulat által megindított könyvtárakat, melyeket 16 csoportra oszt; végre az irókat támogatásra és az ügynőket buzgósságra kéri föl.

*(A nemzeti kaszinó) elhatározza, hogy a hatvani utca sarkán háromemeletes palotát épít, boltok nem lesznek az épületben, hanem az első emeleten a kaszinói helyiségek, a többin pedig lakások nőten tagok számára; de mivel a kaszinó csak százezer ft-tal rendelkezik, a még szükséges 300,000-ét részletei kölcsönsre veszi föl. A kaszinói tagjai közül a váltóhamisítások folytán megszökött gr. Ráday László nevét mult vasárnap kitölték.

*(A nemzeti múzeumhoz) kineveztek: Frivaldszky János természet-ozsályi igazgató-órré, dr. Krenner József ásványtani órré, Janka Viktor füvészetű órré s Ligeti Antal képtári órré. Mind joles szakferfiak.

*(Az orosz-magyar gazdasági egyesület) febr. 13-dik napján délelött 11 órakor tartja számvető közgyűlést a közletken, — melyen az alap-szabályok értelmében, a következő (1870/75) hat évi cyclera egyszersmind az elnökség és igazgató választmány is újból fog megválasztani.

*(Kemény Zsigmond) a Kisfaludy-társaság elnöke tudatja, hogy Szőke János, a társulat pénztárnoki állásról lemondván, a Kisfaludy-társaságnak 35,296 ft 6 krt rrvó vagyona a magyar földhitelintézethez hiány nélkül átazogáltatott. A társaság alapított fölkeri tehát, hogy kamataikat ezután a magyar földhitelintézet pénztáránál (bálvány-utca, 5. sz.) fizesseék be. A pártolói illetmények azonban ezután is a tikkárnál (Pest, aldunasz 22. sz.) fizetendők.

*(A „Corvina”) új igazgatója, Szabó Richárd, a napokban adta ki programját, melyben több figyelemre méltó pont fordul elő. Először is a társulat czéliját fejtegeti, aztán irodalmunk és könyvtárunk hátrányaira tér át. Részletezi a társulat által megindított könyvtárakat, melyeket 16 csoportra oszt; végre az irókat támogatásra és az ügynőket buzgósságra kéri föl.

*(A nemzeti kaszinó) elhatározza, hogy a hatvani utca sarkán háromemeletes palotát épít, boltok nem lesznek az épületben, hanem az első emeleten a kaszinói helyiségek, a többin pedig lakások nőten tagok számára; de mivel a kaszinó csak százezer ft-tal rendelkezik, a még szükséges 300,000-ét részletei kölcsönsre veszi föl. A kaszinói tagjai közül a váltóhamisítások folytán megszökött gr. Ráday László nevét mult vasárnap kitölték.

*(A nemzeti múzeumhoz) kineveztek: Frivaldszky János természet-ozsályi igazgató-órré, dr. Krenner József ásványtani órré, Janka Viktor füvészetű órré s Ligeti Antal képtári órré. Mind joles szakferfiak.

*(Az orosz-magyar gazdasági egyesület) febr. 13-dik napján délelött 11 órakor tartja számvető közgyűlést a közletken, — melyen az alap-szabályok értelmében, a következő (1870/75) hat évi cyclera egyszersmind az elnökség és igazgató választmány is újból fog megválasztani.

*(Kemény Zsigmond) a Kisfaludy-társaság elnöke tudatja, hogy Szőke János, a társulat pénztárnoki állásról lemondván, a Kisfaludy-társaságnak 35,296 ft 6 krt rrvó vagyona a magyar földhitelintézethez hiány nélkül átazogáltatott. A társaság alapított fölkeri tehát, hogy kamataikat ezután a magyar földhitelintézet pénztáránál (bálvány-utca, 5. sz.) fizesseék be. A pártolói illetmények azonban ezután is a tikkárnál (Pest, aldunasz 22. sz.) fizetendők.

*(A „Corvina”) új igazgatója, Szabó Richárd, a napokban adta ki programját, melyben több figyelemre méltó pont fordul elő. Először is a társulat czéliját fejtegeti, aztán irodalmunk és könyvtárunk hátrányaira tér át. Részletezi a társulat által megindított könyvtárakat, melyeket 16 csoportra oszt; végre az irókat támogatásra és az ügynőket buzgósságra kéri föl.

*(A nemzeti kaszinó) elhatározza, hogy a hatvani utca sarkán háromemeletes palotát épít, boltok nem lesznek az épületben, hanem az első emeleten a kaszinói helyiségek, a többin pedig lakások nőten tagok számára; de mivel a kaszinó csak százezer ft-tal rendelkezik, a még szükséges 300,000-ét részletei kölcsönsre veszi föl. A kaszinói tagjai közül a váltóhamisítások folytán megszökött gr. Ráday László nevét mult vasárnap kitölték.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 6-ik számához 1870. febr. 6.

Irodalom és művészet.

*(Révész Imre folyóiratából.) A „Magyar egyházi és iskolai Figyelő”-ből mejelent az I. és II. (kettős) füzet. Legnagyobb tért benne az 1868-diki népiokolai törvény elleni és beható polemia foglalja el, mely azonban még, ugy látszik, távol áll a befejezéstől s folytatása következik. A vita érdeméhez szólni itt nincs helyén; de bármennyire eltérő nézeteink legyenek is, mint a tudós szerzőnek, kimondhatjuk meggyőződésünket, hogy oly férfiak részéről megindított eszmecse, minő Révész Imre, mindenesetre hasznos, s a közérdekű és nagyfontosságú ügyre csak nyerecsere lehet. — Azután egyházi és iskolai krónika következik, mely a külföld egyházi mozgalmait s nevezetesen egyházirodalmi jelenségeket érint. Érdekes adalék a füzet végéhez mellékletül csatolt „Hitfértési tudósítások” 1. száma az amerikai s nevezetesen gronlandi eszmiközti hitfértésről. — Ujlag ajánljuk e nagy figyelemreméltó folyóiratot, mely havi füzetekben jelenik meg s előfizetési ára egész évre 4 ft.

*(Halotti énekek.) A helv. hitv. egyház gyakorlata szerint írta Kállay István. A magyar reformált egyháznak már 1592-ben volt egy halotti ének-gyűjteménye, mely azóta sok kiadást ért, míg nem Tóth Ferenc dunántúli superintendens egy válogatott gyűjteményt tett közzé több évtized előtt. Úgy látszik, hogy Kállay nem mulja felül a régi gyűjteményeket. Megjelent Rimaszombatban Kármán S.-nél, s ára 60 kr.

*(A dalok az újabbkori társadalmi eszmékhez.) A folyó sz. zsinatok alkalmából közli D. J. czim alatt egy füzetet vetünk, melyben sok minden bele van vegyítve, de czimének megfelelőleg vajmi keveset mond. — Kiadta Noséde, ára 30 kr.

*(Bátori Schulcz Bódog emlékiratai az 1848—49-ki szabadságharcból.) Kiadta és sajtó alá rendezte Egervári Odón 1848—49-diki honvédhadnagy. — E könyv a hős katoná életrajzát s viselt dolgaiat adja elő, sok érdekes epizóddal a 49-ki harcokból. Banne van Schulcz Bódog arcképe is, kiknek mint honvéd-vezéresnek a honvédek adák a „Bátori” előnevet. A csaták leírását néhány tervrajz is világosítja. A munka iránt nem várt részvét mutatkozik, úgy hogy első kiadása nem volt elég az előfizetők kielégítésére. Ezért az újabbban érkezettek Egervári, mint a munka kiadója, néhány napi várakozásra kéri, a mig t. i. a második kiadás megjelenik. Előfizetők Egervári Odón február közepéig egy ft-nyal elfogad.

*(Az „Erdészeti Lapok”) ez évi folyamának első füzeté megjelent. Következő czikké vannak benne: A magyar-horvát tengerpart erdősítése. Nézetek a juhlegelőről az erdőben. Részevnyártás-latok erdei termékek értékesítésére. A mértemértékről. Fanomeink elnevezéséről. A fenyőfajok meghatározásáról. Az orsz. erd. egyesület előterjesztése a m. kir. belügyminiszterhez az erdőkaroztásról meggyűléséről. Adatok a műszáróhöz. Különfélek. A kitünően szerkesztett szaklap előfizetési ára egy évre 5 ft.

*(A „Természettudományi Közöny”) februári füzeté következő tartalommal jelent meg: „A talaj és éghajlat befolyása az ember művelődésére”, Balogh K. a természetud. társulatban tartott fölolvasásának folytatása. „A földrengés”, Berecz Antaltól. Vogt fölolvasásainak ismertetése. Apróbb közlemények. Társulati ügyek.

Közintézetek, egyletek.

*(Magyar tudományi akadémiá.) A második (társadalmi és bölcsészeti) osztagjának január 31-én tartott ülést az osztag új elnöke Horváth Mihály rövid üdvözlő beszédél nyitá meg; azután átadta az elnökséget ez ülésebe. Eötvös Józsefnek, s maga a felolvasó asztalhoz ült, hogy „A magyar egyház függetlensége szent István alatt” czimű értekezését megtartsa. Horváth Mihály ez értekezése erélyes hangú védrát némelynemettörténet-írónak, a különösen Gfförnek azon állítása ellen, hogy II. Henrik német császár Magyarországot, legalább egyházi tekintetben, bizonyos függő állásba helyezte volna a német birodalommal szemben, oly forma állásba, a minőbe Boleslav lengyel királyt is sikerült helyezni. Értekezé kiutatja, hogy ez tévedés. Mind Géza, mind István király a leghatározottabb függetlenséget őrizték meg országuk és

a magyar egyház számára. Sőt e függetlenséget a fennmaradt adatok szerint, Rómában Sylvester pápánál, épen maga II. Henrik oszköztölte ki sógora, István király számára. Az ő diplomatikai érintkezése következtében határozta el a pápa, hogy a magyarországi metropolitaságot függetlenné teszi a német egyháztól. Így történt az is, hogy a lengyel királynak szánt koronát szent István nyerte el. E felolvasás után szintén Horváth Mihály indítványára elhatározottott, hogy a magyar chronologiai naptár szerkesztésére kitűzött pályázati határidő, mely ez évi május elején járna le, egy évvel meghosszabbítatik, mint hogy ily múnék összedállítására az előlelesen kitűzött egy évi idő aligha volna elég. — Ekkor az osztagyülés összes ülésé alakult, Hunfalvy Pál a könyvtár állásáról tón jelentést. A rendezés lassanként előrehalad. Elrendeztetett a mult év végéig összesen 13,114 munka, vagyis, miután minden munka egyre-másra három kötetre számítható, (mert vannak száz kötetnyi munkák is,) a rendezett és megszámozott kötetek mintegy 40,000-re rugnak. Azonban még egy szak sincs teljesen kimerítve, s vannak olyan szakok is, például a biográfiák, encyclopediák, melyekre csak ezután kerül a sor. Az olvasó-termet mintegy 6800-an látogatták meg. — Orbán Balázs „Székely-föld” czimű 6 kötetes munkája kiadásának támogatására, az akadémiá 25 példányra előfizetett.

*(A nemzeti múzeumhoz) kineveztek: Frivaldszky János természet-ozsályi igazgató-órré, dr. Krenner József ásványtani órré, Janka Viktor füvészetű órré s Ligeti Antal képtári órré. Mind joles szakferfiak.

*(Az orosz-magyar gazdasági egyesület) febr. 13-dik napján délelött 11 órakor tartja számvető közgyűlést a közletken, — melyen az alap-szabályok értelmében, a következő (1870/75) hat évi cyclera egyszersmind az elnökség és igazgató választmány is újból fog megválasztani.

*(Kemény Zsigmond) a Kisfaludy-társaság elnöke tudatja, hogy Szőke János, a társulat pénztárnoki állásról lemondván, a Kisfaludy-társaságnak 35,296 ft 6 krt rrvó vagyona a magyar földhitelintézethez hiány nélkül átazogáltatott. A társaság alapított fölkeri tehát, hogy kamataikat ezután a magyar földhitelintézet pénztáránál (bálvány-utca, 5. sz.) fizesseék be. A pártolói illetmények azonban ezután is a tikkárnál (Pest, aldunasz 22. sz.) fizetendők.

*(A „Corvina”) új igazgatója, Szabó Richárd, a napokban adta ki programját, melyben több figyelemre méltó pont fordul elő. Először is a társulat czéliját fejtegeti, aztán irodalmunk és könyvtárunk hátrányaira tér át. Részletezi a társulat által megindított könyvtárakat, melyeket 16 csoportra oszt; végre az irókat támogatásra és az ügynőket buzgósságra kéri föl.

*(A nemzeti kaszinó) elhatározza, hogy a hatvani utca sarkán háromemeletes palotát épít, boltok nem lesznek az épületben, hanem az első emeleten a kaszinói helyiségek, a többin pedig lakások nőten tagok számára; de mivel a kaszinó csak százezer ft-tal rendelkezik, a még szükséges 300,000-ét részletei kölcsönsre veszi föl. A kaszinói tagjai közül a váltóhamisítások folytán megszökött gr. Ráday László nevét mult vasárnap kitölték.

a magyar egyház számára. Sőt e függetlenséget a fennmaradt adatok szerint, Rómában Sylvester pápánál, épen maga II. Henrik oszköztölte ki sógora, István király számára. Az ő diplomatikai érintkezése következtében határozta el a pápa, hogy a magyarországi metropolitaságot függetlenné teszi a német egyháztól. Így történt az is, hogy a lengyel királynak szánt koronát szent István nyerte el. E felolvasás után szintén Horváth Mihály indítványára elhatározottott, hogy a magyar chronologiai naptár szerkesztésére kitűzött pályázati határidő, mely ez évi május elején járna le, egy évvel meghosszabbítatik, mint hogy ily múnék összedállítására az előlelesen kitűzött egy évi idő aligha volna elég. — Ekkor az osztagyülés összes ülésé alakult, Hunfalvy Pál a könyvtár állásáról tón jelentést. A rendezés lassanként előrehalad. Elrendeztetett a mult év végéig összesen 13,114 munka, vagyis, miután minden munka egyre-másra három kötetre számítható, (mert vannak száz kötetnyi munkák is,) a rendezett és megszámozott kötetek mintegy 40,000-re rugnak. Azonban még egy szak sincs teljesen kimerítve, s vannak olyan szakok is, például a biográfiák, encyclopediák, melyekre csak ezután kerül a sor. Az olvasó-termet mintegy 6800-an látogatták meg. — Orbán Balázs „Székely-föld” czimű 6 kötetes munkája kiadásának támogatására, az akadémiá 25 példányra előfizetett.

*(A nemzeti múzeumhoz) kineveztek: Frivaldszky János természet-ozsályi igazgató-órré, dr. Krenner József ásványtani órré, Janka Viktor füvészetű órré s Ligeti Antal képtári órré. Mind joles szakferfiak.

*(Az orosz-magyar gazdasági egyesület) febr. 13-dik napján délelött 11 órakor tartja számvető közgyűlést a közletken, — melyen az alap-szabályok értelmében, a következő (1870/75) hat évi cyclera egyszersmind az elnökség és igazgató választmány is újból fog megválasztani.

*(Kemény Zsigmond) a Kisfaludy-társaság elnöke tudatja, hogy Szőke János, a társulat pénztárnoki állásról lemondván, a Kisfaludy-társaságnak 35,296 ft 6 krt rrvó vagyona a magyar földhitelintézethez hiány nélkül átazogáltatott. A társaság alapított fölkeri tehát, hogy kamataikat ezután a magyar földhitelintézet pénztáránál (bálvány-utca, 5. sz.) fizesseék be. A pártolói illetmények azonban ezután is a tikkárnál (Pest, aldunasz 22. sz.) fizetendők.

*(A „Corvina”) új igazgatója, Szabó Richárd, a napokban adta ki programját, melyben több figyelemre méltó pont fordul elő. Először is a társulat czéliját fejtegeti, aztán irodalmunk és könyvtárunk hátrányaira tér át. Részletezi a társulat által megindított könyvtárakat, melyeket 16 csoportra oszt; végre az irókat támogatásra és az ügynőket buzgósságra kéri föl.

*(A nemzeti kaszinó) elhatározza, hogy a hatvani utca sarkán háromemeletes palotát épít, boltok nem lesznek az épületben, hanem az első emeleten a kaszinói helyiségek, a többin pedig lakások nőten tagok számára; de mivel a kaszinó csak százezer ft-tal rendelkezik, a még szükséges 300,000-ét részletei kölcsönsre veszi föl. A kaszinói tagjai közül a váltóhamisítások folytán megszökött gr. Ráday László nevét mult vasárnap kitölték.

*(A nemzeti múzeumhoz) kineveztek: Frivaldszky János természet-ozsályi igazgató-órré, dr. Krenner József ásványtani órré, Janka Viktor füvészetű órré s Ligeti Antal képtári órré. Mind joles szakferfiak.

*(Az orosz-magyar gazdasági egyesület) febr. 13-dik napján délelött 11 órakor tartja számvető közgyűlést a közletken, — melyen az alap-szabályok értelmében, a következő (1870/75) hat évi cyclera egyszersmind az elnökség és igazgató választmány is újból fog megválasztani.

*(Kemény Zsigmond) a Kisfaludy-társaság elnöke tudatja, hogy Szőke János, a társulat pénztárnoki állásról lemondván, a Kisfaludy-társaságnak 35,296 ft 6 krt rrvó vagyona a magyar földhitelintézethez hiány nélkül átazogáltatott. A társaság alapított fölkeri tehát, hogy kamataikat ezután a magyar földhitelintézet pénztáránál (bálvány-utca, 5. sz.) fizesseék be. A pártolói illetmények azonban ezután is a tikkárnál (Pest, aldunasz 22. sz.) fizetendők.

*(A „Corvina”) új igazgatója, Szabó Richárd, a napokban adta ki programját, melyben több figyelemre méltó pont fordul elő. Először is a társulat czéliját fejtegeti, aztán irodalmunk és könyvtárunk hátrányaira tér át. Részletezi a társulat által megindított könyvtárakat, melyeket 16 csoportra oszt; végre az irókat támogatásra és az ügynőket buzgósságra kéri föl.

*(A nemzeti kaszinó) elhatározza, hogy a hatvani utca sarkán háromemeletes palotát épít, boltok nem lesznek az épületben, hanem az első emeleten a kaszinói helyiségek, a többin pedig lakások nőten tagok számára; de mivel a kaszinó csak százezer ft-tal rendelkezik, a még szükséges 300,000-ét részletei kölcsönsre veszi föl. A kaszinói tagjai közül a váltóhamisítások folytán megszökött gr. Ráday László nevét mult vasárnap kitölték.

*(A nemzeti múzeumhoz) kineveztek: Frivaldszky János természet-ozsályi igazgató-órré, dr. Krenner József ásványtani órré, Janka Viktor füvészetű órré s Ligeti Antal képtári órré. Mind joles szakferfiak.

*(Az orosz-magyar gazdasági egyesület) febr. 13-dik napján délelött 11 órakor tartja számvető közgyűlést a közletken, — melyen az alap-szabályok értelmében, a következő (1870/75) hat évi cyclera egyszersmind az elnökség és igazgató választmány is újból fog megválasztani.

*(Kemény Zsigmond) a Kisfaludy-társaság elnöke tudatja, hogy Szőke János, a társulat pénztárnoki állásról lemondván, a Kisfaludy-társaságnak 35,296 ft 6 krt rrvó vagyona a magyar földhitelintézethez hiány nélkül átazogáltatott. A társaság alapított fölkeri tehát, hogy kamataikat ezután a magyar földhitelintézet pénztáránál (bálvány-utca, 5. sz.) fizesseék be. A pártolói illetmények azonban ezután is a tikkárnál (Pest, aldunasz 22. sz.) fizetendők.

délutáni órákban pedig az elemi fiu- és leány-osztályok vizsgái leendnek. A gymnasium különböző osztályába bejegyzett magán-növendékek közül az I—VI. osztálybeliek februarius 24, a VII-ik osztálybeliek 25-én a délutáni órákban 3—6-ig hivattak fel a magán-vizsga letételére. Kelt Pesten, 1870. január 30-dikán. — Az igazgatósdág.

*(A szinészeti tanoda igazgatósdága) ezennel közhírre teszi, hogy a jövő 1871. évi tanfolyamra jelentkezők f. évi márczius 13—20-ig, mindig d. e. 10—12 órakor a tanoda irodában (ujvilág-utca 16-ik sz. 2-dik emelet) fognak beiratni. A felvételre megkívántató feltételek a következők: 1. Nőknél legalább 14

forintot. A k. nyéki, bodméri, fejevári és gárdonyi ref. egyháznak is jelentékeny összeget rendelt kifizetetté; — minden családnak, ki 10 évnél régebben nála szolgált, fejenként száz frt, az egy évnél régebbieknak pedig 25 frt összeget hagyományozott.

*(B. Wenkheim volt miniszternek) jan. 31-én a főispánok egy diadalumot nyújtottak át, arczképekkel s melegsavú ajánlattal. Rajner Pál, Wenkheim utóda a belügyminiszteri széken, mint volt barsi főispán, szintén az album fölajánlói közt van, s ő is megjelent a bucsu tisztelgésnél, melyet lakoma követett.

*(Ezüst menyegző.) Gróf Cziráky János és neje gróf Dezasse Louise febr. 1-én tartották a pesti kegyesrendűek kápolnájában ezüst menyegzőjüket.

*(A pesti közúti vaspálya-társaság tisztikara) február 17-én a pesti polgári lövésztérmeiben zártkörű táncvigalmat rendez.

*(A kolozsvári színházban) múlt héten lépett fel először egy szép reményű fiatal énekesnő, Engel Gizella kisasszony, s mint a „Kolozsvári Közlöny“ írja, osztatlan tetszést nyert. Hangját és iskoláját egyaránt dicsérik. A fiatal művésznő külföldön, jelesen Münchenben a legelső ének-mestertől nyerte kiképezését.

*(A szent-andrei körületben) gr. Ráday László helyébe febr. 14-én választanak új képviselőt.

*(A „Pester Lloyd“) közli a jelentést, melyet Sztrokay pesti főügyész Rákóczy János, pest-megyeyi volt főjegyző bünygyében adott be a városi fenytő törvényszékhez. E szerint Rákóczy ur a magát kivégvett Moczár Ferencz megyei alügyészrel egész váltógyári üzletet folytatott, a főügyész eddigél 17 hamis váltóóra akadt.

*(A bécsi miniszterium) hosszas vajadás után megalakult. Az eddigi miniszterek közül megmaradtak: Plener, Griska, Herbst, Brostel, Hasner s az utóbbi miniszterelnökké nevezetett. Új miniszterek: Wagner altörvényhozó, Banhans földmivélséi, Sremayer közoktatásügyi.

*(Gozsdu Manó) hétszemélyi febr. 2-kán 71 éves korában meghalt. Vagyona nagy részét mint „Gozsdu-alapot“ az erdélyi és magyarországi görögkeleti románoknak hagyta nevelési célokra.

*(Halalozások.) Örlösy Ferencz nyug. kir. és országos pénzügyi tanácsos neje, Lintzy Josefina jan. 16-án elhunyt. Az elhunyt matrona általános tisztelt s szeretett hölgy volt Máramarosban. — Leuthner (Lorand János) volt tüzérkapitány és komáromi kapitánus, a múlt év utolsó havában hunyt el Londonban, hol mint mérnök, sikeresen munkálkodott. — Gáman Miklós, volt honvéd és ügyvéd 49 éves korában Szász-Régenben meghalt. — Rényi Rezsőné, szül. Majláth Viktória assz., m. hó 30-án Esztergomban meghalt. — Galanthai gróf Eszterházy Géza, legszebb férfi korában váratlanul elhunyt január 23-án. Atyja, gr. Eszterházy József és édes anyja, rátki és salamonfői Bartholdiszky Rozália egyetlen fiukat siratják benne.

Adakozás.

A honvéd rokkantak menházára Heckenast Gusztáv hírlap kiadó-hivatalához 1870. jan. hóban beküldött adakozások jegyzéke: Vajda János Belvárdról 30 kr. Veress Károly által N.-Szalontáról: Rohacsek Fer. 1 frt. Bán Imre 1 frt. Krech Sánd. 1 frt. Krech Nándor 1 frt. Krech Mihály 1 frt. Veress Istv. 50 kr. Vajgert Márton 50. kr. Gröss Bernát 1 frt. Balog Jakab 1 frt. Balog Ján. 50 kr. Aufnort Ede 1 frt. Hlofser Ferencz 40 kr. Lehman Venczel 10 kr. Veress Károly 1 frt. Veress Ign. 20 kr. Hudik Márton 10 kr. Salánki Mihály 10 kr., összesen 11 frt. 50 kr., Kuthy Emil Nagykanizsa 2 frt. Ponauer József Pécs 1 frt. Propper Lipót Nyírbátor 5 frt. Kovács István N.-Dorog 20 kr. Ifj. Kovács János 20 kr. Farkas Márton Újvidék 60 kr. Szalai János által többben Biáról:

Szalai János 1 frt. Neje részéről 50 kr. 6 gyermeke részéről 1 frt. 80 kr. R. Tóth Mihály 25 kr. összesen 3 frt. 55 kr. Vathay Tamás Szalonta 50 kr. Horváth Miklós Poroszló 20 kr. Id. Kiss István Szabolcs 1 frt. Gödény Imre lelk. Homok 2 frt. Néhány ajtatos hallgató Homok 1 frt. 30 kr. Szücs János Homok 20 kr. András József Csóra 3 frt. Melegh Benő Tihany 5 frt. Tóth János Miskolcz 5 frt. Felix Ákos által többben B.-Csabáról: Reök István 5 frt. Fikker Lipót 2 frt. Felix Ákos 5 frt. 20 kr. Kemény Mihály 3 frt. Szemian S. 1 frt. Uhrinyi Andor 10 frt. Kiss Péter 2 frt. Csorba Mihály 1 frt. Hüke József 1 frt. Strahak Ernő 50 kr. Scheifler Hugo 50 kr. Rácz Lipót 1 frt. Sztraha György 2 frt. Varságh Béla 2 frt. Gally Sámuel 1 frt. Fennes Pál 1 frt. Kulpin Dávid 40 kr. Haan Albert 40 kr. Uhrinyi István 1 frt. Novák Dániel 2 frt. Bajcsy János 1 frt. Szailer Mátyás 1 frt. Vidvoszky János 1 frt. Bartóhy József 5 frt. Bartóhy László 1 frt., összesen 51 frt. Idősb Küzdi Albert és neje Pest 1 frt. 45 kr. Ifj. Küzdi Albert és Emma testvérek Pest 1 frt., összesen 96 frt., azaz: kilencvenhat forint, mely öszeg tek. Vidacs János urnak kézbesített. Pest, 1870. január hó 31. Küzdi Albert, a hírlap kiadó-hivatal pénztárnoka.

Nemzeti színház.

Péntek, jan. 28. „A völgy liloma.“ Dráma 5 felv. Irta Barrrière; ford. Felek. Szombat, jan. 29. „Dinorah.“ Opera 3. felv. Zenéjét szerz. Meyerbeer. Vasárnap, jan. 30. „A vén balancos és fia a huszár.“ Ered. népszínmű 3 felv. Irta Szigetzi József. Hétfő, jan. 31. „A misantrop.“ Vigj. 5 felv. Irta Molière, ford. Szász K. Kedd, febr. 1. „A boldogság első napja.“ Vig. opera 3 felv. Zenéjét szerz. Auber. Szerda, febr. 2. „A szerencse gyermeke.“ Jellemrajz 5 felv. Irta Birchpfeiffer S., ford. N. N. — (Helvey Laura k. a. első színi kísérletül.) Csütörtök, febr. 3. „Borgia Lucretia.“ Opera 3 felv. Zenéjét szerz. Donizetti.

„Szerencse gyermeke,“ febr. 2-kán. Hermanec szerepében Helvey Laura k. a., a színi tanoda növendéke tette első kísérletét és meglepő sikerrel. Évek óta nem fogadtat a közönség kezdő művésznőt ily élénk s annyira megérdemelt részvétellel. Valóban Helvey Laura nem mindennapi jelenség, s már első föléptével oly tehetségnek mutatta magát, kinek fejlődéshez szép reményeket köthetünk. Nem annyira színpadi csinos alakja, rokonszenves arca, csengő hangja, tiszta kiejtése s tanulmányra mutató értelmes játéka ragadta tapsra a közönséget, mint inkább érzelmes bensősége s a valódi nőiség bizonyos varázsa, mely egypár jelenetben mintegy körülugárta játékát. Első jelenete nem volt biztos, még annyira sem biztos, mennyit kezdőtől is mogvárhatni, sőt az egész első felvonásban tartott lámpalánc, hangját sem tudta eléggé jól használni, néha igen halkán beszélt, avagy itt-ott az élességig emelkedett; de minden újabb jelenet bátorabbá tette, mintegy előtünk fejlődött, erősödött, s játéka mindvégig emelkedőben volt annyira, hogy a végjelenetekben egypár mozzanatot úgy játszott, hogy jeles színésznőnek sem vált volna szégyenre. Azonban egy kezdő színésznő játékában nem annyira az árny- és fényoldalak jöhetnek tekintetbe, mint tehetségének természete, szellemének iránya, fantáziájának ereje, kedélyének gazdagsága. S e tekintetben, a mennyire az első föléptésből ítélni lehet, sok dicsőretest mondhatunk. Helvey k. a. szerepét átérzé, s a művészi természetes bensőségben látszik keresni. Az affectatio követé nyomaira akadunk benne, mely kezdő költőt és színészt oly kirívón szokatlanul jellemzi. Mozdulatai nem mesterkéltéget árulnak el, csak nem elég gyakorlottságot; szavallatában, ha szomorú, könnyen beleesik bizonyos siró hangba, ha pedig vigy, hajlik bizonyos túlélt felindulásba, de ez inkább idegesség, érzelmeit eléggé fékezni nem tudás, mint modor. Nem hiányzik benne az élénk fantasia és fogékony kedély,

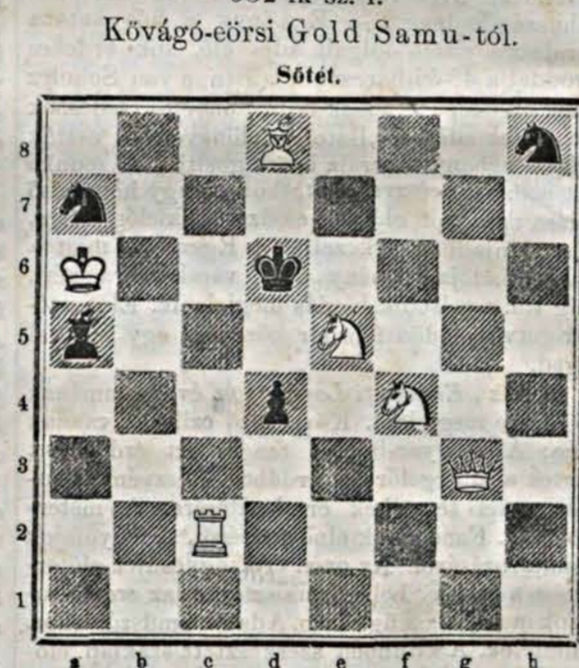
mit úgy látszik, a művészet komoly kultusa táplált; bizonyos közvetlenség ömlik el játékán különösen ott, hol a valódi nőiség nyilatkozik, akár az érzelmesség, akár a vidor könnyedség alakjában. S ez a mit benne legtöbbre becsülünk, s ez volt, mi a közönséget oly élénk tapsokra ragadta, midőn nagyanyjától elbűsözött, midőn elbeszélte dajkájának a párbajt, s midőn végre Anatólia szorvára, föltárta előtte belsejét. A közönség falusi leány tettetett szerepéből fokozatosan és természetesen siklott át a szerelmes herceg-leány szerepébe, a naiv komikum egypár jól eltalált vonásával; egy szóval Helvey L. k. a. nem mindennapi jelenség színpadunkon, s a közönség véleményéhez csatlakozva, örömmel üdvözöljük őt a jövő reményében.

Szerkesztői mondanivaló.

— Gyönyös. Egy előzetnek. — Közönlük a figyelmet, melylyel közleményeinket kíséri, valamint az érdekes adatokat is D. F. közlelőbbi cikkekhez, hogy t. i. „Wimpeller, tréfásan Krisztopolszki, most a hatvan-négyezer vasút-építésnél a kápolnai osztály irodájában van alkalmazva — és akkori elveit mai nap is hűségesen vallja.“ — Csaldai kép stb. Ezekben is látszik a tehetség, de egészen jól kivéve egyik sincs. Az elsőben kevés a praegnans vonás; egy van, s az Petőfi „Egész úton haza felé“ kezdetű versére emlékeztet. „A szabadtó“ című kis romanzot jobban ki kellett volna színezni, hogy a testvérek és barátok, a hős fiak elfelejtik a rabot börtönében, s szabadtására csak kedvese, a gyenge lányka jó. Az „Öreg bátya“ csak egy kis momentum, elég csinosan írva, de kevés egy képek. — Várunk még közlelhetőbbekre. — F. Gyarmat. Köszönjük az ajánlatot, hogy még többet is küld; de az ilyenekből nem kérünk többet: Szívem egy terjesz világ, Több tartományból áll, Hol mindenki fölött uralg Egy érzelme-király. — Lepény. Cs. Ö. Közleményét adni fogjuk. Vidéki tudósításokat, kivált el nem kéve érkezőket, ezután is szívesen veszünk.

SAKKJÁTÉK.

532-ik sz. f. Kövágó-érsi Gold Samu-tól.

Világos indul s a 3-ik lépésre mattot mond

Az 527-ik számú feladvány megfejtése. (Czenthe Józseftől Miskolczon.)

Világos. Sötét. Világos. a) Sötét. 1. Hd6-b5 Ka2-b3 2. Ff6-a1 Kb3-a2 3. Ff6-a1 Kb3-b4 (a) 3. Hb5-c3 Ka2-a1 3. Hb5-c3 Kb4-tetszés 4. Bb6-b1 4. B vagy F. ad mattot.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. — Jászikéren: Galambos István és László. — Homonnán: Farkas Bertalan. — Mihalgon: Meller Dávid. — A pesti sakk-kör.

TARTALOM

Rochefort Henrik (arczkép). — Szellemi toborzó. — Tamás a nagy. — Miért volt Mátyás népszerű? s miért igazságos király? — A skót missió Pestben (két képpel). — A Creusot (két képpel). — Adomák és jellemvonások a skót életből (folyt.). — Egyvelog. — Tárház: Valami a farsangról. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós. (L. magyar-utca 21. sz.)

HIRDETÉSEK.

77 (4-5) Ez a legolcsóbb árúhely. **Karlsbadi porcellán.** A DRESSLER J.-féle porcellán-gyárból különösen ajánlandó: Ebéd-készlet 6 személyre 11 ftrtől 50 ftrig Thea-készlet 6 személyre 4.50 ftrtől 15 ft. „ „ 12 „ 20 „ 50 „ „ „ 12 „ 6 „ 35 „ „ „ 20 „ 40 „ 250 „ Reggeliző kávéra s theára 1 és 2 „ „ 6 személyre 3.50 „ 12 „ személyre Platteau-val vagy a „ „ 5 „ 30 „ „ „ „ „ 2 „ 25 „ Konyha-edény porcellánból vagy Chamot-földből minden nagyságban és alakban a legolcsóbb árakon; továbbá mindennemű porcellán-tárgy. A főraktár van: **Pesten, Bálvány-utca, a Mocsonyi-féle házban 1. sz. alatt.** Vidéki megrendelések az árak utánvétele mellett a legpontosabban intézettek el. Bálvány-utca, a Mocsonyi-féle házban 1-ső szám. 724 (4-16)

Kiszela Károly fegyvergyáros, Pesten, országút, a Zrinyi-kávéház átellenében, ajánlja gazdagon berendezett raktárát **revolverek és hátultöltő pisztolyokból,** a legújabb és legjobb rendszer után, a legjobb minőségben. **Ókól vagy zseb-revolver,** 6 lövetű, 7m/m, kicsiny, egyszerű mozgással, véss nélkül. . . 9-9.50 kr. Ugyanaz véssé . . . 10-10.50 „ Ugyanaz elefántcsont markolattal, véssé . . . 14-18 ft. **Ókól-revolver,** 9m/m, nagyobb, egyszerűbb mozgással, véss nélkül. . . 11-12 „ Ugyanaz kettős mozgással, véss nélkül. . . 14-14.50 kr. **Ókól-revolver** 12m/m, nagy, egyszerű mozgással, véss nélkül. . . 14-18 ft. **Lefauchaux-revolver** csövel, 6 lövetű, 7m/m, kicsiny, egyszerű mozgással, véss nélkül. . . 12-12.50 kr. Ugyanaz egyszerű mozgással, véssé . . . 12.50-13 ft. Ugyanaz kettős mozgással véss nélkül. . . 14-14.50 kr. Ugyanaz kettős mozgással, véss nélkül. . . 18-20 ft. Ugyanaz 9m/m, közép nagyságú, kettős mozgással, 6 lövetű, véss nélkül. . . 16-17 „ **Töltés-tartók, tokok, esomagolás,** a legújításokban számíttatnak. **Vidéki megrendelések** gyorsan s a legnagyobb gondal teljesítetnek. Nem tetszés esetében 14 nap alatt minden fegyver kicseréltetik. **Valamennyi fegyver lökésségeért jótállás vállaltatik.** Ugyanaz kettős mozgással, véssé 18-19 ft. Ugyanaz kettős mozgással, elefántcsont . . . 22-30 „ Ugyanaz 12m/m, egészen nagy, kettős mozgással, 6 lövetű, véss nélkül. . . 25-38 „ Ugyanaz kettős mozgással, véssé 18-20 „ Ugyanaz kettős mozgással, elefántcsont . . . 24-36 „ Ugyanaz kettős mozgással, elefántcsont . . . 28-45 „ 10 és 12 lövetű revolverek, diófa-markolattal. . . 28-36 „ Ugyanaz elefántcsont-markolattal. . . 45-50 „ **Lancaster-revolver,** 6 lövetű, 12m/m, csövel, nagy . . . 28 „ Egy pár egyszövű hátultöltő pisztoly . . . 9-10 „ Egy pár kettősövű hátultöltő pisztoly . . . 15-18 „ Egy pár egyszövű Lefauchaux pisztoly . . . 10 „ Egy pár kettősövű Lefauchaux pisztoly . . . 18-20 „ **Réz-töltések,** erősen töltve, száza: 7m/m. 9m/m. 12m/m. 3 ft. 20 kr. 3 ft. 60 kr. 4 ft. Todor németül kiadott. Magyarra fordítva s függelékkel megtoldva id. Mandy Péter által. (VIII, 112 l., 8-rét) füze . . . 80 kr. **Kogler N. J. Általános vagy elméleti államtan.** (VIII, 232 lap, Nyolczadrét) füze . . . 1 ft. 60 kr. **Ribary Ferencz. Magyarország oknyomozó történelme.** A lyeucmek és köréptanodák felsőbb osztályai számára. (IV és 432 lap, 8-rét) füze . . . 1 ft. 80 kr.

Báli ruhák mérték szerint készítve. 30, 35, 40, 50, 60 ftig. **Párisi legyezők.** 2.50, 3, 4, 5, 8, 10, 30 ftig. **Összes árjegyzék** bérmentve. **Türsch F.-nél** Pesten, váczli-utca 19-dik sz. alatt. 714 (4-4)

Csak alapos gyógyítás biztosít utóbajok ellen. **Titkos betegségeket s tehetetlenséget, elgyengült férfierőt,** gyakori magömlések, sőt a végképeni tehetetlenséget katonai és polgári kórházakban sikerrel használt egyszerű módszerrel bűmlatos gyorsan és alaposan (az ujjonnan keletkezettek 48 óra alatt) gyógyítja **Weiss J. gyák.** orvos és szülész, az itteni cs. kir. **garulnson főkorházban** kiszolgált osztály-orvos, minden alkalmatossággal ugy a titoktartás, mint a gyógykezeléshez jól beosztott **rendelő-intézetben** Pest, kis mező-utca 33. sz. 1. emelet, (a „Terézváros“ czimzett gyógytár szomszédságában), bemenet a lépcsőn, naponként reggel 7 óratól 10-ig és délután 1-4 óráig. **Férfiak és hölgyek** részére külön bemenet és külön várószoba. Díjazt ellátott levelekre leggyorsabban válasz, s kívánatra gyógyzerrel is gondoskodik. 675 (11-12)

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4. sz.), megjelent és minden hiteles könyvkereskedésben kaphatók: **Tompa Mihály. Virágregék.** Negyedik kiadás. Színyomatu czimmem. 8-rét 320 lap) füze 2 ft. 50 kr., vázonban kötve 3 ft. 60 kr., diszkidásban 5 ft.

Titkos betegségeket még makacs és üdült bajokat is úgy kórodában, mint magán gyakorlat folytán több ezer betegen legjobban bizonyult mód szerint, sokszor a nélkül, hogy a beteg hivatalosan vagy életmódjában gatlaltanak, gyókeresen, biztosan és gyorsan gyógyít **Med. dr. Helfer Vilmos** Pest, király-utca 27. szám Medetz-házban, 1-ső emelet, délelőtt 7-9-ig, délután 1-4 óráig. Díjazott levelekre azonnal válaszoltatik, s kívánatra a gyógy-szerek is megküldetnek. 676 (4-12)

HETI-NAPTÁR.

Hónapi-és hetinap	Katholikus és protestans naptár	Görög-orosz naptár	Izraeliták naptára	N a p	H o l d				
				hossza	kál	nyug.	hossza	kál	nyug.
Február									
6 Vasár	B 5 Dorotya sz.	B 5 Doroty.	25 D Gergely h.	4. p.	6. p.	6. p.	4. p.	6. p.	6. p.
7 Hétfő	Romuald apát	Rikárd	26 Xenophon	5. p.	7. p.	8. p.	5. p.	7. p.	8. p.
8 Kedd	Máthai János	Salamon	27 Ján. Christ.	6. p.	8. p.	9. p.	6. p.	8. p.	9. p.
9 Szerda	Apollonia szüz	Apollonia	28 Syriai Efreu	7. p.	9. p.	10. p.	7. p.	9. p.	10. p.
10 Csüt.	Skolasztika szüz	Skolasztika	29 Ipoly	8. p.	10. p.	11. p.	8. p.	10. p.	11. p.
11 Pént.	Dezser, Eufroz.	Árpád	30 Nagy Vazul	9. p.	11. p.	12. p.	9. p.	11. p.	12. p.
12 Szom.	Eulália szüz	Eulália sz.	31 Czirus János	10. p.	12. p.	13. p.	10. p.	12. p.	13. p.

Hold változásai. 3) Első negyed 8-án esti 7 óra 35 perczkor.

Dr. GROSSMANN, szem- és fülorvos

PESTEN, József-ter 11-ik sz. alatt, Grosz-féle házban.

Rendel hétköznapokon délután 11-12 és délután 2-4 óráig. Szegények számára ingyen minden vasárnap délelőtti órákban. 722 (4-12)

Gége-, légcső- és torokbajban szenvedőknek!

Orvos és sebésztudor

LŐRI EDE

a bécsi orvosi kar tagja, a bécsi közoktatási tanács elnöke volt másodorvos, Türk tanárnak gége-, légcső és torokbetegségeket osztályán Bécsben. 681 (11-10)

Rendel a fennemlített bajokban, d. u. 2-4 óráig, vásci-utca 6. sz. a.

Leszállított áron!

szereshetők általunk következő jó munkák:

Asbóth János, egy bolyongó tárczájából 2 köt. (3 frt.) csak 1 frt. 40 kr.

Hámos Gusztáv és Kubinyi Lajos. Uti jegyzetek Nyugoteurópa fővárosaiban (1 frt. 75) csak 50 kr.

Spitzig Izid naplár 1867-re (90 kr.) csak 40 kr. ugyanaz 1868-ra (90 kr.) csak 40 kr. (az 1867. évfolyamból még mindössze 30 példány létezik.)

Kassay Adolf, az új polgári perrendtartás magyarázata a törvény eredeti szövegével (1 frt. 50 kr.) csak 80 kr.

Huszt Jenő, ábránd és való beszélfűzér 2 kötet (2 frt.) csak 90 kr.

1867. évfolyamból még mindössze 30 példány létezik.)

Kassay Adolf, az új polgári perrendtartás magyarázata a törvény eredeti szövegével (1 frt. 50 kr.) csak 80 kr.

Huszt Jenő, ábránd és való beszélfűzér 2 kötet (2 frt.) csak 90 kr.

1867. évfolyamból még mindössze 30 példány létezik.)

Minden bárhol és akárki által hirdalokban vagy külön jegyzékben hirdett munkák általunk is ugyanazon áron szereshetők.

Raktárunkon az irodalom minden ága van képviselve, és folyton található egy gazdag választéka minden tudományak.

Odondászatunk számára jó munkák jutányos árak mellett, mindenkor vétetnek vagy mások ellen becsértetnek.

Vidéki megrendelések legpontosabban teljesítetnek, könyvjegyzékekkel kívánatra ingyen és bérmentesen szolgálunk.

Rosenberg testvérek,

bel- és külirodalmi könyvkereskedése és nemzeti ódondászata (antiquarium.)

735 (1-2)

Pesten, egyetem-utca 2-ik szám, a hazai pesti takarékpénztár új épületében.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4-ik szám) megjelentek és minden hitelen könyvárúsnál kaphatók:

A Bach-korszak adomákban.

Összegyűjté egy Bach-huszar

(Nyolezadrét. VIII. 200 lap.) Fűzve 80 krajczár.

Farsangi czikkek

ajánlják

KERTÉSZ ÉS EISERT

Pesten, Dorottya-utca 2. sz., a „magyar király” czimű szállodával szemközt.

Báli legyezók.

Legujabb párisiak, változatos kiállításban 1 ft. 20 krtól kezdve 30 ftig.

Falegyezók simák és áttörötek 35 krtól 2 ftig, selyem részekkel és festékekkel díszítve, 2 ft. 20 krtól 10 ftig, mely utóbbiakból az idén különösen új és ajánlandó nemek jelentek meg tanczosok és kísérő hölgyek számára, valamint különemü álarczi öltözékekhez illő is. Nagy kedveltségnek örvendnek az idén az új:

Legyező-horgok,

diszesen bronceból készülve s láncocsakkal ellátva, melyekre a legyezók tanczosokkal felfüggeszthetők, kiállításukhoz képest 85 kr. — 3 ftig darabja.

Álarcok.

Gyermek álarcok 10 kr.—50 krig. Közönségesek urak és hölgyek számára 15 kr.—1 ftig.

Eredeti torzkepék, állatfajek stb. 30 krtól 4 ftig. Domino-álarcok sodronyú, selyem, atlasz és bársonyból 40 krtól 2 ft. 50 krig.

Brilliant álarcok igen könnyűk és kedveltek 1 ft. 20 krtól 3 ftig. Tréfás pléh-örök 15—50 krig.

Ékszerok,

hölgyek és urak részére, legujabb ízlésben azé, teknőbékahéj, elefántcsont, kristály, csmiol, jet, doblé or, utánoztott gyémántok, utánoztott korallgyöngyök stb. készülve és nevezetesen:

Ékszer-készletek, összehangzó illésű mell-tűt és fülgyöngyöket tartalmazók 75 krtól 30 ftig, mell-tűk (brochok) 10 krtól 10 ftig, legujabb hajdíszek Chignon bog-lárok és fésűk 35 krtól 10 ftig, nyakláncok 10 ftig, ingelő- és inguj-pom-bok készletekben 15 krtól 7 ft. 50 krig, schawl és nyakkendők 10 krtól 5 ftig, medallionok 20 krtól 5 ftig, óraláncok 10 krtól 6 ftig, színház és álarcos ékszerok.

Legujabb párisiak, változatos kiállításban 1 ft. 20 krtól kezdve 30 ftig.

Falegyezók simák és áttörötek 35 krtól 2 ftig, selyem részekkel és festékekkel díszítve, 2 ft. 20 krtól 10 ftig, mely utóbbiakból az idén különösen új és ajánlandó nemek jelentek meg tanczosok és kísérő hölgyek számára, valamint különemü álarczi öltözékekhez illő is. Nagy kedveltségnek örvendnek az idén az új:

Legyező-horgok, diszesen bronceból készülve s láncocsakkal ellátva, melyekre a legyezók tanczosokkal felfüggeszthetők, kiállításukhoz képest 85 kr. — 3 ftig darabja.

Álarcok. Gyermek álarcok 10 kr.—50 krig. Közönségesek urak és hölgyek számára 15 kr.—1 ftig.

Eredeti torzkepék, állatfajek stb. 30 krtól 4 ftig. Domino-álarcok sodronyú, selyem, atlasz és bársonyból 40 krtól 2 ft. 50 krig.

Brilliant álarcok igen könnyűk és kedveltek 1 ft. 20 krtól 3 ftig. Tréfás pléh-örök 15—50 krig.

Ékszerok, hölgyek és urak részére, legujabb ízlésben azé, teknőbékahéj, elefántcsont, kristály, csmiol, jet, doblé or, utánoztott gyémántok, utánoztott korallgyöngyök stb. készülve és nevezetesen:

Ékszer-készletek, összehangzó illésű mell-tűt és fülgyöngyöket tartalmazók 75 krtól 30 ftig, mell-tűk (brochok) 10 krtól 10 ftig, legujabb hajdíszek Chignon bog-lárok és fésűk 35 krtól 10 ftig, nyakláncok 10 ftig, ingelő- és inguj-pom-bok készletekben 15 krtól 7 ft. 50 krig, schawl és nyakkendők 10 krtól 5 ftig, medallionok 20 krtól 5 ftig, óraláncok 10 krtól 6 ftig, színház és álarcos ékszerok.

Levélbeli megrendelések különös figyelemmel és gyorsan eszközöltetnek, kerjük azonban a küldendő tárgy árának közelítő meghatározását. Meg nem felelő tárgyak visszavetnek. 727 (3-3)

Viaszgyöngyök, olcsók a báli ruhák díszítéséhez és finom a valódiakhoz hasonló nyakgyöngyök 10 krtól 6 ftig sorja.

Báli bokréta-tartók.

Legujabb nemei felette dús választékban, darabja 75 krtól 8 ftig.

Táncz-rendek

raktárunkban megtekinthető minták vagy saját rendelémény szerint gyorsan szereshetnek meg.

Fűzértánc (Cotillon) érmek, sok meglepő új nemeiben, s dús választékban tartatnak készletben.

Illatszerek.

Angol, francia és belföldi készítmények legkedveltebb nemei, ugyanis: Szappanok 10 krtól 1 ft. 50 krig. Hajke-nécsók 35 krtól 2 ft. 50 krig. Haj-olajok 35 krtól 1 ft. 50 krig. Bajuszpedorok 25 krtól 1 ftig, fogporok és fogtisztító pépek 25 krtól 2 ftig.

Legfinomabb illatszerek, melyeknek valódiságáért kezeskedünk: Farina J. M. kölni vize. Bayley és társa Essoquetje. Heudrie, Rimmel, Atkinson, Violet, Pinaud a societé hygienique. Rigaud. Treu-Nuglisch-féle, Jockey Clubb, Viola, Rezeda, Jasmin, rózsá, Patchouly, Ylang y lang és sok más igen kedvelt illatnemei 80 krtól 4 ftig, és gyorsan általános kedveltségre jutott Kastner magyar bokrétaja üvegcséje 1 ft. 50 kr. Finom arczfestékek 40 krtól 3 ftig. Pulcherin 80 krtól 1 ft. 50 krig. Vinaigre de toilette 80 krtól 2 ftig. Rizspor 40 krtól 3 ftig.

Arany, ezüst és gyémánt hajpor 1 ft. 20 kr. dús választékban és minden áron:

Egyéb pipere-czikkek

Haj, ruha, bársony és kalapkefék, fog-köröm- és fésűtisztító kefések. Mindennemü fésűk, kézi és zsebbeli tűk, hajfűrt-hengerek és hajfűrt teker-csek, hajtűk, gombostűk, köröm-re-szók, kesztyu-gombostűk és tágitók, köröm-ollók, kolmizó ollók stb.

Heckenast Gusztáv

könyvkiadó-hivatalában Pesten, (egyetem-utca 4. sz.) megjelentek és minden könyvárúsnál kaphatók:

Tompa Mihály. Dalok és románcok. A költő arcképével (480 lap 16-rét) vászonba kötve, aranyvágással . . . . . 3 ft. 50 kr.

Tompa Mihály. Regék és népregék. Külön kiadás (446 lap, 16-rét) díszkötésben . . . . . 3 ft. 50 kr.

Tompa Mihály, újabb költeményei. Külön kiadás (480 lap, 16-rét) vászonba kötve, aranyvágással . . . . . 3 ft. 50 kr.

Tompa Mihály, virágregék, negyedik kiadás (8-rét 420 l.) fűzve 2 ft. 50 kr., vászonba kötve 3 ft. 60 kr., díszkötésben 5 ft.

Kollarits József és Fia

„YPSILANTHOZ”

czimzett legelő

vászonruha gyári raktárban

váci-utczában Pesten,

kaphatók a legolcsóbb árakon s legnagyobb választékban

mindennemü kész fehérneműek férfiak, hölgyek és gyermekek számára.

Férfi-íngek, rumburgi, irlandi vagy hollandi vászonból, darabja 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft., 6 ft. 50 kr., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 12 ft.

Férfi színes íngek, 1 ft. 50 kr., 1 ft. 80 kr., 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft.

Férfi pamut madapolan íngek, 1 ft. 50 kr., 1 ft. 75 kr., 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft.

Férfi-gatyák, magyar, félmagyar és francia mintában, félvászonból 1 ft. 10 kr., 1 ft. 50 kr., 1 ft. 55 kr., 1 ft. 60 kr., valódi vászonból 1 ft. 75 kr., 2 ft., 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr.

Férfi gallérok, készlekek, divatos nyakkötők, harisnyák és minden fajú vászon és batizst zsebkendők és esernyők.

Hölgy vászon íngek, sima 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 5 ft. him-zett 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft., 6 ft. 50 kr., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 12 ft.

Hölgy francia derek-fűzők, 1 ft. 50 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr.

Hölgy perkal-corsettek, 1 ft. 85 kr., 2 ft. 20 kr., 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 2 ft. 75 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft., 6 ft. 50 kr., 7 ft., 7 ft. 50 kr., 8 ft., 8 ft. 50 kr., 9 ft., 9 ft. 50 kr., 10 ft., 10 ft. 50 kr., 12 ft., 12 ft. 50 kr.

Hölgy alszoknyák, krinolínok, lésozoknyák, alszoknyák, perkal, csikos és piqnet baroethel, hálókötők, harisnyák s mindenfajú zsebkendők, szint-nygy gyapjú szövött alszoknyák, nadrágok és harisnyák, urak s hölgyek számára.

Fin vászon íngek, 2 évesnek 1 ft. 80 kr., 2 ft., 4 évesnek 1 ft. 90 kr., 2 ft. 10 kr., 6 évesnek 2 ft. 10 kr., 2 ft. 40 kr., 3 évesnek 2 ft. 20 kr., 2 ft. 45 kr., 10 évesnek 2 ft. 30 kr., 2 ft. 65 kr., 12 évesnek 2 ft. 40 kr., 2 ft. 90 kr., 3 ft. 50 kr., 14 évesnek 2 ft. 65 kr., 3 ft. 15 kr., 4 ft., 16 évesnek 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr. Fin színes és fehér madapolan íngek minden nagyságra és árban.

Leány íngek, sima s himzett, leány corsettek, nadrágok, alszoknyák és harisnyák. Továbbá ajánljuk legnagyobb vászon-raktárunkat rumburgi, hollandi és irlandi vászont, végét 27, 28, 30, 32, 35, 40, 50—120 ftig, creas vászont 12 ft., 12 ft. 50 kr., 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 25 ft.

Vászon törölközők, kötege 5 ft. 50 kr., 6 ft., 6 ft. 50 kr., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 12—20 forintig. 734 (8-8)

Színes ágyl kanavaszon, vége 9 ft., 10 ft., 11 ft., 12 ft., 13—16 ftig.

Asztalkendők, kötege 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft. 50 kr., 7 ft., 7 ft. 50 kr., 8—12 ft.

Abroszok és asztali terítékek, 6, 8, 10, 12 és 24 szemlyre. Nagy választékban függönyök, agy- és asztal-terítők, kávé abroszok, s csemege kendők.

Menyasszonyi készletekkel kész fehérnemű és vászonruhaiban a legnagyobb választékban szolgálhatunk. Nagy árjegyzékünket kívánatsgra bérmentesen beküldjük. Rendelések még a levél érkezése napján legjobban eszközöltetnek, s a csomagolást nem számítjuk.

Pest, február 13-án 1870.

Előfizetési feltételek: A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Félévre 5 ft. Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk illetőleg: Egy négyszer hasábotott petit sor, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krajczárba; háromszor- vagy többszöri ígatásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Uppelik Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 krajczár.

Felekiné, Munkácsi Flóra.

„Művés hazája széles e világ!” mondja a költő. De szavait csak bizonyos fentartásokkal fogadhatjuk el általános igazságul. A művészet lényeges szabályai általános érvényűek s hajdan- és uj-korban, keleten és nyugaton ugyanazok. Az örök-szép fölvei nem esnek a kor és éghajlat változó izlésének szeszélyei alá. Görögország költői, szobrászai, festői művei szépek maradnak, míg az emberekből a szép iránti érzék ki nem hal; s a Sakoontalát, és Firdüzit s Háfist nyugaton oly gyönyörrel fogják olvasni mindig, mint Dantét északon és Shakespearet délen. Phidias szobrai előtt ugyanazon édes ámulattal áll meg a lélek, mint Rafael Madonnájáé előtt. De a művészetnek, az általános s mindenütt és örökre érvényes törvényeken kívül, a kor és nemzetiség bélyegét is magán kell hordania, a melynek kebelében született. A képzőművészetek tárgyai kevésbé esnek változás alá; de a szülő művészetek, a zene, a költészet, a színművészet, e sajtálagos kor- és nemzeti jellegtel oly erősen tükrözik vissza, hogy az színtoly lényeges alkotásrészökké válik, mint az általános szép. Hiába törekszik az idegen, sohasem fogja úgy, oly teljes mértékben élvezni tudni más kor és nemzet művészetét, mint a magáét; ha szokásait s szellemét ismeri, ha nyelvért érti is, ha gondolkodás- s érzésmódjába áthelyezi is magát, nem foghatja föl a hatás teljességét, nem érezheti a lelkesülést egész hevével, melylyel más nemzet művészte saját népére és korára hatott. Homér legmértékesebb bámulól sem csügghetnek ma egy a vak öreg ajkán, mint csüggött Görögország népe, melynek őseiről s isteneiről dalolt. És akármit mondjanak az örök-szép és az általános művészet törvények tisztelői, mi azt hisszük, a művészet annál tökéletesebb, minél jobban kinovmva viseli magán, az általános

véhez, melyen megzendül, s a pillanathoz, melyen föl- és elhangzik. Miveltjeink bámul-tak s élveztek Aldridget, Rachelt, Ristorit; de élvezetök még sem lehet oly teljes, mint ha vagy ök angolok, francziák, olaszok, vagy a művész s művésznök magyarok lettek volna. Megtanulhatjuk, a művész is megtanulhatja, az idegen nyelvet, szalonokban meg is élhetünk nyelvtudományunkkal, csevegésünkön talán észre sem veszik egy könnyen, hogy nem anyanyelvünk, — de ha szónokolni, költeni, vagy játszani akarunk azon, hiány-zani fog (s a ritka egyes kivétel, ha van, csak erősíti a szabályt) a hangból a szenvedély ereje, a szeretet bája, a lelkesedés heve. Teljes mértékben s hatással a színművész csak nemzete szívéhez szólhat. S annnyal inkább: csak a pillanathoz, csak azon színházi közönséghez, mely őt közvetlenül látja, hallja. A hir elviheti nevét messze. Késő századok olvashatnak Rosciusról, Garrickról, — de a ki nem látta őket, nincs rólok fogalma sem. „A színész” — mond Petőfi — „lekötve csügg egy rövid bilincsen: ez a jelen; és a jövőhöz semmi köze nincsen.”

FELEKINÉ, MUNKÁCSI FLÓRA.

Azért a színművész egyedüli jutalma: a mit a jelentől nyer. A közönség tapsai, a kritika helyeslése, s az elismerés nemzetétől, kortársaitól. E méltó oly megérdemelt, és bizony nem irigyelhető, mert egyetlen jutalomhoz akarunk mi is e sorokban egy szerény fillérvél járulni, nemzeti színművészetünk egyik kitünősége iránt. Nemzeti színházunk gyér csillagai egyikéről, a drámát látogató közönség kedvenczéről, Felekinéről szólunk, kinek arczképét lapunk hét év előtt közölte ugyan, de ki e hét év óta annyi új koszorut aratott, hogy művészi pályája azóta diadalait fölemlíteni, művészi élettrajzát az újabb adatokkal ki-gészíteni, s ez alkalommal legujabb arcz-